

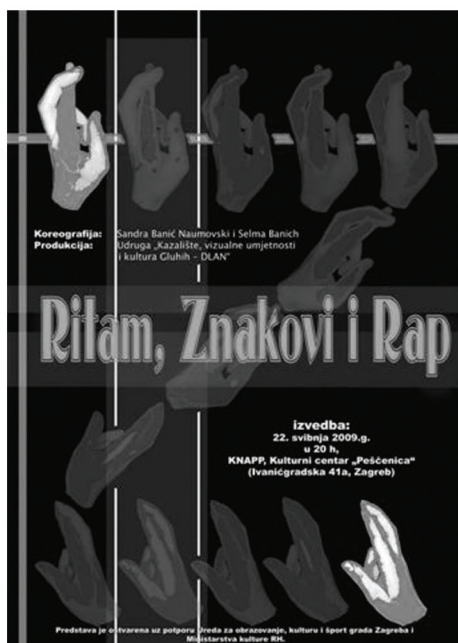

UDRUGA "KAZALIŠTE, VIZUALNE UMJETNOSTI I
KULTURA GLUHIH

ISSN 1845 - 8122

PLJESAK JEDNE RUKE

god. 5, broj 15 i 16, 2009

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Stručni tekstovi: Odras kulture Gluhih u humoru Gluhih	3
3. Zanimljivosti: "D" na nosu	9
4. Zanimljivosti. Knjižnica	10
5. Zanimljivosti: Bez primisli	11
6. Zanimljivosti: Još jedna priča	11
7. Stripoteka Zlatka Orct	12
8. Stručni tekstovi: Najnoviji tekst o zaštiti i promociji znakovnih jezika i prava njihovih korisnika u državama vijeća Europe	14
9. Razmišljanja: Kako gluha osoba može iskoristiti internetsku slavu	22
10. Kolumna: Ritam, znakovi i rap ili smijeh je lijek	27
11. Razmišljanja: Što se sve događalo na tribini	27
12. Zanimljivosti: Zanimljivosti o glazbi: Kako gluhi doživljavaju glazbu – «slušaju» slikom i osjećajem	30
13. Reagiranja: Znakovni jezik naš svagdašnji – osvrt na članak	32
14. Događanja: Prva plesna predstava kazališne družine "Dlan" - Ritam, Znakovi i Rap	33
15. Događanja: 13. Cest is d'best	37
16. Iz medija: Odmorište za jezik	39

"Pljesak jedne ruke" - Časopis Udruge "Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN" - izlazi 4 puta godišnje.

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

Telefon: 385 1 618 12 90

E-mail: dlan@crodeafweb.net

Web stranica: www.dlan.crodeafweb.net

Žiro-račun: 2402006-1100074154 (Erste Bank)

Matični broj: 1608037

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Glavna urednica: Petra Podhorsky

Lektura: Ana Užbinec

Tisak: Tiskara Ban

Ovaj časopis je financiran sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport

Riječ urednika

Dragi čitatelji, ovo je za mene poseban broj Pljeska jer ga pišem kao odnedavno samostalna gluha osoba, koja živi i kraljuje... šalim se, koja stanuje s djecom, a sa susjedstvom i obitelji živi u miru i slozi. Zahvaljujem dobrim roditeljima ovim putem na svemu, na tome što su trpili naporan put koji sam izabrala (volim vjerovati da nije on mene izabrao).

Ovaj broj časopisa posvećen je HUMORU gluhih. Možda je malo ironično i šaljivo što su umetnuti i neki «ozbiljniji» članci poput Zakona (koji su pomalo suhoparni no korisni), Abstracts, a još mi se više čine ironičnima članci izvađeni iz prošlosti, iz 70-ih godina, dr. Petra Guberine. Jako je zanimljivo pročitati njegova stajališta i metode, verbotonalne, naravno, koju je zastupao.

Mnogi od nas danas ne bi govorili koliko-toliko razgovijetno da

nije bilo genija Guberine o kojem ćemo u sljedećem broju. Osobno, pohađala sam samo slušne vježbe, ali tko zna, možda je i govor ostao sačuvan zbog tih vježbi, jer su me poticale na razgovor. Tim više što danas teško zatvaram usta (osim u Čujućem društvu koje je ovdje dominantno).

U jednom trenutku u Abstractu se spominje kako Gluhi nisu zapravo zakinuti za sluh nego za govor i govorno izražavanje... i to je istina. Guberinina metoda se najviše koncentrirala na rehabilitaciju sluha ali i govora, no istina je da se gluho dijete, a kasnije čovjek ili žena, nebrojeno puta zatekao kako je zakinut za jednu dimenziju u društvu, a to je – pripadnost skupini. Svaka čast integraciji gluhih među čujuće, i svim pomagalima, aparatima, umjetnoj pužnici, oralizmu... – JA ŽELIM PRIPADATI NEGDJE.

Ne želim sad dublje ulaziti u problematiku metoda oralizam/znakovni jezik, nego se osvrnuti na članke o humoru. Prevedeni su neki strani članci, a, vidite, nisam ni znala za ovog gluhog crnog glumca, zatim priča Donne Plat o njezinom nadimku na znakovnom... Zaista je originalno što većina gluhih ima svoj nadimak (npr. Angel = kretanja rukom da ima krila, Ružica = kretanja rukom prema licu kao znak ruže, i slično...).

Pomalo sam lijena po ovoj vrućini, pa bih vas molila da nas čitate, uživate u onome što vas zanima, preskočite ono što vam je već pomalo «iživakano» (makar mislim da je sve to dobro ponavljati, «da se ne zaboravimo»). Ponavljanje je majka mudrosti, i ja se od srca nadam da ćemo ponoviti još jedan ovako uspješan broj Pljeska.

Ugodno ljeto želi vam Petra.

čni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi -

ODRAZ KULTURE GLUHIH U HUMORU GLUHIH

Čast mi je što mi je pružena prilika da podijelim svoje istraživanje o humoru u američkoj zajednici Gluhih i surađujem sa svojim najdražim Francuzom, Guyem Bouchaueu. Prošlo je 11 godina otkako sam prvi puta susreo Guya.

Tada, niti jedan od nas nije bio fluentan u jeziku onog drugog, stoga nam je šestotjedna suradnja pružila mogućnost da dijelimo i učimo jedan od drugoga. Usvojio sam nešto LSF-a (francuski znakovni jezik) od njega, a on je naučio nešto ASL-a (američki znakovni jezik) od mene. Ipak, najvažnije, nas smo

dvojica razmjenjivali dosjetke i sarkazam, jedinstven za obje naše kulture.

Humor i kultura

Ljudi često sažalijevaju Gluhe, jer ih je njihova kultura naučila da se rađamo s pet osjetila: sluhom, vidom, njuhom, okusom i dodirrom. I, naravno, kod Gluhih ljudi, prvo osjetilo nedostaje, ostavljajući tek preostala četiri. Mnogo ljudi to vidi kao manjak. To je zapravo zabluda, jer Gluhi ljudi imaju dodatno osjetilo – smisao za humor – te je, stoga, svih pet osjetila ne-taknuto.

Ovaj je članak nastao iz nekoliko izvora: rada dr. Susan Rutherford, mog znanja o američkoj kulturi Gluhih te iz mojih osobnih promatranja. Na prvi pogled, studija o humoru može se činiti beznačajnom, no daljnjom analizom postaje jasno da se iz onoga na što ljudi reagiraju može puno toga zaključiti. Humor je komplicirani aspekt kulture za istraživanje.

Čovjek mora posjedovati dubinsko znanje o kulturi, s punim

razumijevanjem ljudi i situacija koje humor predstavlja. Kao što vidite, humor je u potpunosti povezan s kulturom. Humor se temelji na čovjekovoj percepciji svijeta i dijeli se među grupama ljudi koje imaju slične vrijednosti i sustave vjerovanja.

Humor je gotovo nužnost. Poput zraka, vode ili vatre, humor nam treba da bismo preživjeli svoje dnevno postojanje. Bez njega, život bi katkada bio nepodnošljiv. Primjer korištenja humora da bismo napravili balans u životima može se naći u industriji zabave.

Filmski redatelji su pažljivo israživali potrebu miješanja straha i humora u filmovima. Često se komično olakšanje pojavljuje u trenutku najveće neizvjesnosti, da bi olakšalo tjelesni i mentalni pritisak filmske akcije. Slično, ljudi u vrlo stresnim situacijama često nalaze humor kao jedan od načina da se oslobode pritiska te im on pomaže da se bore sa svojim problemima.

Naravno, humor je neophodan na socijalnim druženjima gdje se ljudi okupljaju i izmjenjuju priče, šale i iskustva. Humor je jedan od načina na koji ljudi dijele svoje percepcije svijeta, izražavanju različite stupnjeve intimnosti, te nalaze utjehu znajući da drugi dijele

njihova uvjerenja i njihov smisao za humor.

Često, na konferencijama, izlagač započinje predavanje šalom. Često je to smiješni vic na koji se svi nasmiju. Ovo se površinski može činiti neozbiljnim, ali zapravo ima dvije svrhe. Pomaže opuštanju te stvara poveznicu između publike i izlagača. Humor je sastavni dio naših života. Možemo ga naći u svojim domovima, na radnim mjestima, u svim oblicima medija i zabave. Možete li zamisliti kako bi život izgledao da uopće nema humora?

Postoje mnoge kulture diljem svijeta i svaka je razvila svoju jedinstvenu vrstu humora. Na primjer, u Americi, različite manjine imaju svoj osobiti smisao za humor, no postoji također širi humor koji dijelimo – američki humor – koji se sastoji od etničkih šala, političkih viceva te ostalih šala i viceva povezanih s Amerikom. Europljani su razvili viceve o Americi, baš kao što smo i mi razvili etničke viceve koji ciljaju na druge nacionalnosti. Ovo je jedan od načina na koji kultura identificira svoje članove i gradi solidarnost – isključujući ili ismijavajući autsajdere.

Zanimljivo je da američke šale, koje se čine vrlo smiješnima insajderima, mogu biti krivo shvaćene ili čak smatrane uvredljivima ljudima iz drugih zemalja. Isto tako, Amerikanac koji otputuje u inozemstvo nije uvijek sposoban cijeniti jedinstveni humor te kulture. To je stoga što se humor ne može naučiti. On se mora stjecati kroz razumijevanje iskustava i pogleda na svijet koje ljudi dijele.

Ovaj se članak neće fokusirati na kulturalni humor općenito. Samo sam postavio temelje za bazično razumijevanje kako je humor ovisan

o kulturi. Sada ću se orijentirati na humor Američke zajednice Gluhih i kako se on odražava na kulturu.

Američka kultura Gluhih cvijeta već stotinama godina i preživjela je kroz naš jezik, ASL, našu povijest i nasljeđe. Ovaj se bogati folklor prenosi generacijama i nastavlja biti esencijalna metoda prenošenja kulturnih normi, vrijednosti i sustava vjerovanja. Humor je važan način na koji se prenose ove poruke. Nekoliko godina sam istraživao put kojim se humor odražava u kulturi Gluhih i detektirao četiri glavne kategorije na kojima se humor temelji: vizualna priroda humora, humor temeljen na gluhoći kao oštećenju sluha, humor iz lingvističke perspektive i humor koji se javlja kao refleksija na potlačenost. Svaka od ove četiri kategorije odražava vrijednosti, norme i sustave vjerovanja u američkoj kulturi Gluhih.

Vizualna priroda humora gluhih

Kao što većina vas zna, Gluhi percipiraju većinu stvari očima. Prirodno, i jezik usvajamo vizualno. Nije nevažno napomenuti da se znakovni jezici diljem svijeta prilagođavaju kako bi služili fizičkim potrebama i ugodi ljudi koji se njima koriste. Mi, također, vizualno usvajamo svjetsko znanje. Sve što cijenimo i sve što iskusimo, usvajamo vizualno. Američki znakovni jezik razvio se tijekom određenog vremenskog perioda u Americi, baš kao što su i druge zemlje razvile vlastite znakovne jezike prirodno, kako bi izrazile same sebe i interpretirale svijet oko sebe.

Zbog toga što je ova vizualna komunikacija toliko važna u jezicima Gluhih, nije začuđujuće što i humor Gluhih ima snažnu vizualnu

osnovu. Ukratko, u većini stvari mi ovisimo o svojim očima, a ni humor nije iznimka. ASL šale koje su vizualno smiješne često ne posjeduju istu duhovitost kada se izgovore. Isto tako, ljudima koji nisu gluhi često su smiješne određene stvari u zvučnom obliku, s kojima se Gluhi ne mogu povezati.

Velikom broju Gluhih svijet je prepun komičnih znakova. Međutim, ovaj humor se najčešće ne može podijeliti s većinskom američkom kulturom. Prepričane su mnoge priče o Gluhima koji se prilikom odlaska u kino nisu u mogućnosti povezati s kulturom oko sebe. Povremeno, čujuća publika je u deliriju, nekontrolirano se smijući konverzaciji koja je vizualno nezanimljiva: humor se temelji na zvuku/engleskom jeziku. Jasno, ovaj humor nije dio kulture Gluhih.

Isto tako, par Gluhih se može histerično smijati na „neprimjerenom“ mjestu u filmu, jer su njihove aluzije ovisne o vizualnosti. Na ekranu može biti prizor terora. Sa zvučnim efektima udaranja i ljudi koji vrište, čujuća publika je zastrašena. Ali Gluhima, smiješne reakcije i predramatizirana ekspresija glumaca su dovoljne da ih natjeraju u nezaustavljivi smijeh.

Iskustvo koje sam imao prije nekoliko godina može pojasniti ovo o čemu pišem. Koordinirao sam intenzivno ASL odmorište za grupu ljudi koji nisu gluhi. Nije im bilo dopušteno koristiti glas i nisu smjeli ovisiti o sluhu, što je isto tako značilo da se nisu mogli oslanjati na svoje alarmne satove, primjerice.

Jedne smo se večeri okupili da bismo pogledali film King Kong na TV-u. Naravno, s obzirom da je ton bio isključen, oni su po prvi puta opazili ono što Gluha publika

zna cijelo vrijeme: ekspresija glumaca je bila urnebesno smiješna. Ne ekranu, Njujorčani su trčali spašavajući svoje živote, sa sjenom čudovišnog majmuna iznad njihovih glava, pa ipak, ljudima koji su po prvi put isključivo vizualno gledali ovaj spektakl, on je bio smiješan. Pitao sam ih što tu smatraju smiješnim. Odgovorili su: „Njihova lica!“. Ti isti ljudi bili bi uplašeni da su mogli čuti kako ljudi na ekranu vrište od užasa uz prijeteću glazbu u pozadini. Na taj su način oni dobili mali uvid u to kako smiješan vizualni humor može biti.

Gluhima su vizualno smiješne mnoge stvari koje drugima nisu, a osobito slušno orijentiranim kulturama. Mnogi Gluhi su vrlo kreativni u opisivanju svijeta oko sebe. Ovaj se talent potiče u rezidencijalnim školama, gdje većina djece nauči umijeće pričanja priča i, najvažnije, kako oponašati različite ljude. Nitko nije bio pošteđen naših priča: ni strogi učitelji koji su koristili nekog učenika (u govoru), niti ponašanje drugih prijatelja. Svaka karakteristika identiteta osobe može se oponašati, sve do načina na koji ona ili on hoda. Upravo ovaj, gotovo intimni, detalj ostaje ključni dio humora Gluhih.

Često se dogodi da ljudi koji nisu pripadnici kulture reagiraju negativno na ovaj oblik humora; česti su nesporazumi s autsajderima koji ne razumiju cilj tog humora. Mi ne vrijeđamo ljude koje opisuju, već naprosto uživamo u preciznosti našeg jezika koji točno prenese određene karakteristike osobe. Namjera ovakvog humora nije da povrijedi ili ismijava; on je jednostavno oblik zabave.

Drugi, povezani oblik humora reflektira se kroz medije. I prije no što je titl na TV-u izmišljen, Gluhi

su gledali televiziju. Gluha djeca u rezidencijalnim školama često su slana subotom ujutro u sobe za rekreaciju, gdje su, uglavnom, gledala crtane filmove. Stari crtani filmovi su bili mnogo lakši za razumijevanje i vizualno duhovitiji; mnogi vicevi su se razvili iz karakteristika i događaja koje smo upravo vidjeli na ekranu. Jedna od najdražih iz mog djetinjstva je sljedeća.

Pitanje: Vlak bruji niz tračnice, crni oblaci dima izlaze iz dimnjaka. Iznenada, on uz vrisak stade, i svi automobili se prevrnuše i zabiše jedan u drugoga, sve dok ničeg nije ostalo osim dimom obavijene gomile razbijenih automobila. Što se dogodilo?

Odgovor: Mali mrav je stajao na tračnicama s ispruženom rukom i zaustavio vlak.

Mnogim ljudima ovo neće biti smiješno, a u jeziku temeljenom na zvukovima, kao što je engleski jezik, ovaj vic gubi puno od svog humora. No, Gluhoj djeci, pa čak i odraslima, vizualna ironija malog, beznačajnog mrava koji izaziva toliku štetu nečemu snažnom poput lokomotive je slika bogata humorom.

Vizualna percepcija je snažna komponenta humora Gluhih, koja može uključivati osobine različitih ljudi, svjetske događaje te gotovo sve što spoznajemo svojim očima. Jedan od načina na koji se prenosi i ojačava naša kultura je prenošenjem iskustava o tome kako kultura vidi svijet i prevodi ga u humor.

Humor temeljen na gluhoći kao oštećenju sluha

Kao što znamo, biti Gluh je puno više od oštećenja sluha. Gluhoća je cjelovita kultura u kojoj je gubitak decibela mnogo manje važan od odanosti zajednici Gluhih. Ipak, značajna količina folkloru Gluhih sadrži viceve i priče o gluhoći kao oštećenju sluha.

Sve to ovisi o nečijoj perspektivi. Dok većinska kultura može doživljavati Gluhu osobu kao predmet sažaljenja i očaja, većina Gluhih se osjeća zdravima i zadovoljnima bogatstvom svoje kulture i nasljeđa. Ovakav stav osobito je izražen u ovoj kategoriji humora, koja uvijek portretira Gluhu osobu kao pobjedničku.

Zanimljivo, u knjizi Roya Holomba *Opasnost od gluhoće*, očito je da njegov humor ne slijedi kulturalnu tradiciju Gluhih, već se radije fokusira na priče u kojima Gluhi ljudi oplakuju svoje „stanje“. Ne čudi što ova knjiga nije baš popularna u zajednici Gluhih. Ovaj humor je tipičan za poglede autsajdera na gluhoću i ne odražava vrijednosti i tradiciju koje su svojstvene autentičnom folkloru Gluhih.

Opisat ću vam jednu scenu iz knjige kako bih pojasnio svoju poantu. Gluha osoba ima teškoća prilikom usisavanja saga. Opetovano prelazi preko istog mjesta nečistoće. U žaru frustracije, okreće se oko sebe i primjećuje da je stroj isključen iz struje.

Ovo je savršen primjer humora koji nije dio kulture Gluhih. Naravno, prvo, ovo se nikada ne bi dogodilo

jer bi Gluha osoba prirodno osjetila neaktivni motor i trenutačno bi prikladno reagirala. Ono što je još više zabrinjavajuće je naglasak na sluhu i ovisnosti o zvuku koji knjiga portretira. Kulturalno, Gluhi ljudi su vrlo artikulirani u definiranju svijeta pojmovima različitim od zvuka i prilagodili su se tehnologiji jednako glatko kao i ljudi koji nisu gluhi.

Činjenica da autor ne adresira pomno razvijen osjet vizualne percepcije i dodira koji su Gluhi razvili je vrlo značajna. Mnoge su priče prenošene generacijama u folkloru Gluhih, a najvrjednije su one koje ističu našu nemogućnost da čujemo kao prednost. Sljedeća priča je jedna od najpopularnijih.

Gluih par je upravo stigao u motel na svom medenom mjesecu. Počeli su se raspakiravati za noć i tada nervozni suprug izlazi na piće. Po povratku u motel, shvaća da je zaboravio broj svoje sobe. Zbog toga što je mrak vani i sve sobe izgledaju isto, on odlazi do svog automobila i počinje uporno trubiti i trubiti sve dok se u sobama nisu počela paliti svjetla i čuti ljutiti povici gostiju koje je buka probudila – svih osim jedne sobe, one u kojoj je čekala njegova Gluha supruga!

Priča pokazuje kako Gluhi ljudi mogu riješiti problem kreativno i duhovito.

Humor iz lingvističke perspektive

Treća sastavnica humora Gluhih može se okarakterizirati kao lingvistička. Nekoliko je načina na koje se može manipulirati američkim znakovnim jezikom na duhovit način: koristeći dosjetke, duhovitom uporabom riječi i jedinstvenom sintaktičkom strukturom. Gluhi su vrlo plodni u uporabi

jezika u stvaranju dosjetki.

Proizvodnja/kriva proizvodnja znakova je jedan od načina da se izazove smijeh u ASL-u. Kao što je istaknuto u knjizi Bellugia i Klima *Znakovi jezika*, jedan od primjera za navedeno je kako smo promijenili izvorni znak RAZUMJETI u MALO-RAZUMJETI, tako što u proizvodnji znaka koristimo mali prst umjesto kažiprsta.

Većina lingvističkog humora temeljena je na leksikologiji, a poanta mnogih ASL šala je povezana s proizvodnjom riječi. Jedan od njihovih najdražih primjera je šala „Div“ koju su mnogi Gluhi također vidjeli i uživali u njoj. Šala je smiješna i kulturološki i lingvistički.

Ogromni div se šulja kroz malo selo malenih ljudi koji su se razbježali ulicama pokušavajući izbjeći ružno čudovište. Div primjećuje jednu osobito lijepu plavokosu djevojku koja bježi niz ulicu popločanu kaldrmom. On pruža svoju ogromnu, nespretnu ruku i podiže djevojku, a zatim gleda u čudu u tanašnu figuricu koja drhti u njegovom dlanu. „Tako si lijepa“ - on uzviknu. Mlada žena pogleda gore u strahu. „Nikad ti ne bih naudio“ - odzvanjuje div. „Volim te. Mislim da bismo se trebali VJENČATI.“ Dok je pokazivao znak VJENČATI, naravno, zdobio je mladu gospođicu. Div tada reče jadikujući: „Vidite, ORALIZAM je ipak bolji.“

Nekoliko sastavnica čini ovu šalu uspješnom u američkom znakovnom jeziku. Prvo, ona je vizualno atraktivna, jer se ekspresija građana, ljepotice i diva može izdramatizirati do savršenstva. Drugo, ona je lingvistički smiješna zbog proizvodnje znaka VJENČATI, koji je uzrokovao da djevojka, predmet njegova obožavanja, bude spljeskana na njegovom dlanu. Treće, ona je smiješna u svojoj

ironiji, jer kulturalno Gluhi ljudi mrze oralizam, stoga što su tiranizirani njegovim metodama. I zato, divov zaključak da bi oralizam spasio njegovu ljubljenu je smiješan. Ovo je samo jedan od niza primjera kako humor temeljen na lingvistici može biti izražen kroz američki znakovni jezik.

Humor kao reakcija na potlačenost

Nije tajna da su Gluhi potlačena manjina, a jedan od načina na koji se kultura često nosi s potlačenošću je humor. Dugi niz godina, Gluhi su bili potlačeni od većinske kulture, pa je naravno, naš humor inkorporirao dinamični duh naših ljudi. Ova kategorija humora, ponekad nazivana zap stories, obično ima osobinu Gluhih koji se obračunavaju s većinskom kulturom.

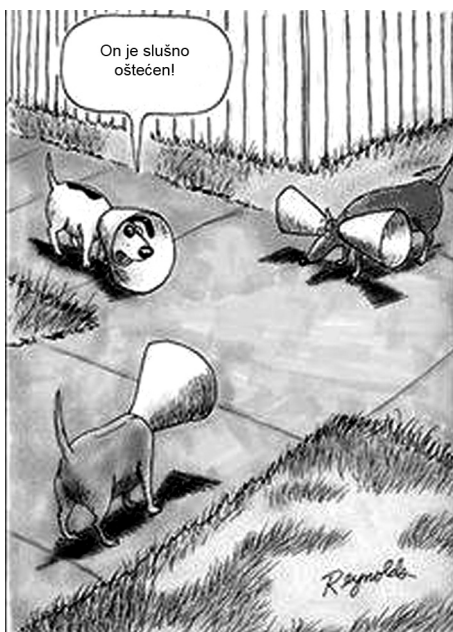
Često kada Gluhi ljudi spontano komuniciraju u javnosti, čujućure u njih s radoznalošću ili u nevjerici. Kada konačno smognu hrabrosti inicirati konverzaciju s Gluhima, oni će neizbježno pretjerivati s otvaranjem usana, a Gluha će osoba, po milijunti put, biti upitana: "Možeš li mi čitati s usana?". Naravno, Gluhi su svjesni konfiguracije osobito ove rečenice i uvijek će odgovoriti: "Ne!", što je, uistinu, prilično smiješno. Ako ne mogu čitati s usana, kako su mogli razumjeti što ih je osoba uopće pitala?

Međutim, bili bi zanimljivo kad bi mjesta bila obrnuta. Pretpostavimo da Gluhi par razgovara i, iznenađeno, jedan od njih se okrene prema nosonji i odznakuje: "Možeš li čitati s mojih ruku?". Tako bi im i trebalo biti. Ljudi koji nisu gluhi uvijek forsiraju Gluhe da pokušaju naći smisao u čudnim pokretima ustiju i pretjeranoj facijalnoj ekspresiji.

Bar jednom, bilo bi lijepo kad bi se situacija preokrenula.

Još jedan od načina na koji se humor Gluhih bori s potlačenošću je da ostave čujuće ošamućenima i šokiranima jer su bili nadmudreni od strane Gluhe osobe. Evo jednog poznatog primjera, koji je istinita priča, a daje nam potrebit završetak.

Grupa Gluhih ljudi je u restoranu gdje čavrljaju. Za stolom pokraj njih je grupa čujućih ljudi koja nepristojno oponaša njihovo znakovanje i ponašanje. Jedna osobito bistra Gluha žena odlučuje da joj je dosta ovakve zlouporabe. Diže se od stola, odlazi do najbliže telefonske kabine, podiže slušalicu, stavlja kovanicu u aparat, a sve to pobrinuvši se da je promatrana od čujuće grupe.

Nakon kratke stanke, ona počinje znakovati u slušalicu, koristeći spontanu ekspresiju i ostavljajući vremena osobi s druge strane žice da odgovori. Kad je završila poziv, odlaze slušalicu i vraća se do stola kako bi nastavila razgovor. Nije ni potrebno reći, čujući su zanimali i ukočili se, puno manje ismijavajući Gluhu gomilu. Kad je grupa Gluhih napustila restoran,

mogla je gledati čujuće kako trče i provjeravaju telefon.

Gluhi vole ovu priču, jer se mi konačno zadnji smijemo. Puno je priča poput ove, a većina njih cilja na ljude koji se usude ismijavati kulturu Gluhih. Na primjer, grupa Gluhih komunicira u javnosti i pretpostavimo da je jedna od osoba u grupi čujuća keci ili sin Gluhih roditelja, ili možda Gluha osoba s izvrsnim govorom. Često se dogodi da grupa čujućih grubo oponaša znakovanje i ismijava naš jezik.

Zamislite što bi se dogodilo kada bi se pripadnik grupe Gluhih okrenuo i rekao: "Znaš li što si upravo rekao?". Naravno, čujući "znakovatelj" nema pojma što je on ili ona mogao reći. "Ne, što?". Ozbiljna lica, osoba iz grupe Gluhih odgovori: "Upravo si rekao da tvoja mama izgleda poput majmuna." Jasno, ovo će ostaviti čujućeg delinkventa zapanjenim i vjerovatno se više neće usuditi podići svoje ruke opet. Priče ovakvog tipa su pune pravednosti, jer grubog uvreditelja uvijek na kraju stavi na njegovo ili njezino mjesto. Još jedan dobar primjer za ovu vrstu humora je tipiziran u poznatoj priči Autostopist.

Gluih čovjek vozi auto i zaustavi sa da pokupi autostopista koji ne razumije znakovni jezik ali je zahvalan na vožnji. Gluih čovjek, nestrpiljiv da stigne do svog odredišta, vozi sve brže i brže i na kraju ga zaustavlja policija. Naravno, policajac počinje govoriti vozaču. Kad mu postane jasno da je vozač gluh, policajac koji ne zna znakovni jezik odluči mu pokazati jednostavnu gestu kao upozorenje da uspori.

Autostopist je ovo radoznalo pro-matrao. Kasnije te noći, iscrpljen Gluhi vozač se zaustavlja kako bi zamijenio mjesto sa svojim suvozačem. Autostopist, također u žurbi, čini isto što je i Gluhi čovjek činio - sve više i više ubrzava. Tad ugleda rotirajuća svjetla iza sebe i zaustavlja se. Ponovno, policajac počinje pričati vozaču. Autostopist, očekujući da izvuče prednost iz svog nedavno otkrivenog trika, počne drmati glavom i pokazivati na svoje uho. Ali, ovog puta, policajac počne znakovati: "Moji su roditelji bili gluhi. Znam znakovni jezik. Vozili ste prebrzo..."

Ovo je značajna priča jer potcrtava strah da će čujuć ljudi, kada se pruži prilika, naći načina da profitiraju od jezika i kulture zajednice Gluhih. Ova je šaljiva priča upozorenje onima koji bi se usudili iskorištavati naše Gluho nasljeđe. Na isti način na koji je Američka kultura Gluhih, kao i Europska kultura Gluhih, tiranizirana od većinske zajednice, i naš jezik je tiraniziran. Od oralizma, preko znakovnog engleskog jezika i drugih komičnih oblika englesko/znakovnih kodova. Gluhi ljudi su patili pod pritiskom čujućih edukatora dugi niz godina.

Iz znakova koje su ovi takozvani stručnjaci izumili, jasno je da oni ne poznaju ni Kulturu Gluhih ni ASL. Zapravo, neki od njihovih znakova su toliko vulgarni da bi bilo najbolje poslati malu djecu u drugu sobu kada ih se koristi. Naravno, vulgarnost je nenamjerna, ali je humorističnost ista.

Često ti znakovi koje oni izmisle već imaju uspostavljeno značenje. Mnogi od njih izgledaju seksualno i zaista je neprimjereno da ih vide mala djeca, što je ironično s obzirom da će ih upravo školski sustav tome poučavati. Još je gore kada su ti znakovi otisnuti u knjigama na znakovnom jeziku, što često izgleda kao da su nabavljeni u porno trgovini. Gluha djeca listaju stranice takvih znakovno-kodiranih priručnika s užitkom, potihom se smijući svim "prostim" znakovima koji se nalaze u udžbeniku.

Kao jedan od odgovora na ove okrutne pokušaje lingvističke izolacije, Gluhi su odlučili u svoj diskurs inkorporirati neke od umjetnih oznaka iz oralno/kodirano govornog/znakovno engleskog sustava.

Jedan znak osnaživanja Gluhih je sloboda koju imamo da preuzmemo kontrolu nad znakovima koji su bili toliko opresivni u prošlosti. Kodirani engleski znakovi za SAM, SI, JE, SMO, STE, SU, BILI, BITI, itd. su ispravljeni od Gluhih govornika i rabe se sa sarkazmom usmjerenim prema onima koji su ih stvorili. Naravno, humor je najizraženiji kada iskrivljeno lice prati devijantne znakove - editorial o neučinkovitosti ovih kodova.

Zaključak

Humor je ključni dio naših života. Siguran sam da ste svi čuli izraz: "Smijeh je najbolji lijek." Pa, u tome je puno istine, osobito kada se analiziraju manjinske kulture i uvidi da sve one neizbježno uključuju mehanizme većinskog ugnjetavanja u svoj humor. To je često odgovor na frustracije i dosade našeg svakodnevnog života. To je također jedan od načina na koji se ljudi hvataju u koštac sa svojim problemima, jer u humoru narator određuje tko će "pobijediti"! Sljedeća priča je prikladna ilustracija ovih principa i odgovarajući način završetka ovoga članka.

U vlaku je troje ljudi - Rus, Kubanac i Gluhi. Rus pije votku iz boce. Popije pola boce, a onda je baci kroz prozor. Gluha osoba ga iznenađeno pogleda: "Zašto si bacio polupraznu bocu votke?" Rus odgovori: "Oh, u mojoj zemlji imamo votke napretek!" Za to vrijeme, Kubanac koji je pušio debelu, aromatičnu cigaru, naglo je baci preko prozora. Gluha osoba opet iznenađeno upita: "Zašto si bacio cigaru?" Kubanac odgovori: "Oh, u mojoj zemlji imamo pregršt cigara!" Gluha je osoba kimala sa zanimanjem. Nešto kasnije, čujuća je osoba hodala prolazom. Gluhi ga zgrabi i baci kroz prozor. Rus i Kubanac pogledaše zaprepašteno. Gluhi na to slijegnu ramenima: "U mojoj zemlji imamo obilje čujućih!"

M.J.Bienvenu

odabrao Angel Naumovski

«D» NA NOSU

Moj znak je slovo «D» na sredini nosa. Naravno, prva pomisao Gluhih Amerikanaca je da mislim na dio muške anatomije (znak za muški spolni organ na američkom znakovnom jeziku). Ali, ne, to nije moje ime. Moje ime je Donna i ne sramim se zbog svog znaka. On je za mene poseban. Dala su mi ga Gluha djeca koja žive u Dumaguenteu na Filipinima, gdje sam tri godine radila kao volonter Mirovnih snaga UN-a.

Odrasla sam u čujućoj školi bez podrške u učenju ili znakovnog jezika. Naučila sam nekoliko znakova u dobi od petnaest godina. Počela sam svakodnevno učiti znakovni jezik kad sam upisala Nacionalni tehnički institut za gluhe na Rochester institutu za tehnologiju (RIT) u Rochesteru, država New York, u dobi od 18 godina. Dok sam studirala, moje ime se mijenjalo svake godine. Zato, kad sam stigla na Filipine i kad su me Gluha djeca pitala koji je moj znak, odlučila sam da ga oni sami izaberu.

Kada su mi djeca pokazala moje novo ime, bila sam šokirana. Moje ime je na američkom znakovnom jeziku značilo muški spolni organ! Željela sam im reći da izmisle neko drugo ime, ali onda sam pomislila: «Hej, sada sam na Filipinima i američki prijevod tog znaka ovdje

ne postoji. Taj znak na njima dobro izgleda i predstavlja njihovu kulturu.»

Bilo mi je već dosta uobičajenih znakova i željela sam da moj znak bude originalan. U filipinskoj kulturi tipično je da su i Gluhi i čujući fascinirani veličinom nosa stranaca jer, za filipinske standarde, nos bijele rase je jako velik.

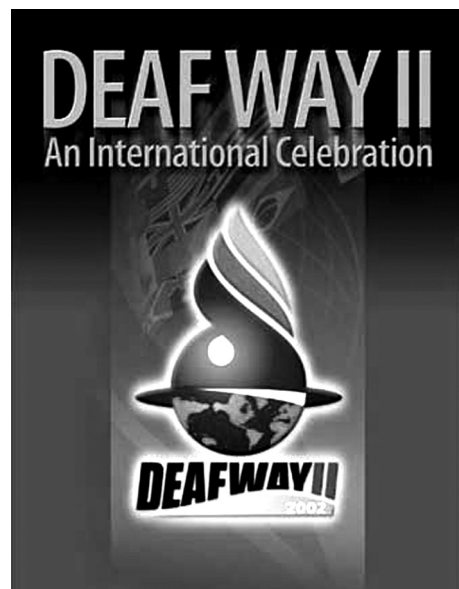
Taj znak za moje ime koristila sam pet godina, na Filipinima i u drugim azijskim državama. Prestala sam ga koristiti prije nego sam se vratila u Ameriku. Nakon dvije i pol godine u Americi, shvatila sam da mi nedostaje moj znak koji su mi dala filipinska djeca. On je postao dio mog identiteta. Pomislila sam: «Zašto bih morala slijediti standarde američkog znakovnog jezika za moje ime?» Budući da su mi davali mnoga uobičajena imena-znakove, željela sam nešto drugačije, nešto neobično s čim sam se mogla identificirati.

Nakon što sam diplomirala i preselila se u Seattle, razgovarala sam s prijateljicom o ponovnom uzimanju svog filipinskog znaka. Ona je smatrala da će ljudi biti šokirani, ali će se s vremenom naviknuti. U to vrijeme, nije me bilo briga što ljudi misle, a nije me ni sada.

Moje ime-znak izazvalo je mnoge smiješne situacije. Ovo nekih koje su mi omiljene:

Imala sam prijateljicu iz Mirovnih snaga, upoznala sam je u Nepal. Njezin prvi jezik je bio nepalski znakovni jezik. Izenada smo se ponovno srele na fakultetu. Upoznala sam je s mojim prijateljem.

Kasnije, moja prijateljica mi je prišla i rekla da je mog prijatelja na znakovnom pitala «Gdje je D?», a on je izgledao šokirano. Ona je ponovila: «Ma hajde, pa znaš gdje je D!».

Tjedan nakon festivala kulture i umjetnosti gluhih «Deaf Way», 1989. godine, u knjižnici sveučilišta Gallaudet, Gluhi čovjek iz Bangladeša me je tražio. Izgledao je uznemireno, stajao je nasred prostorije i znakovao «Gdje je D?». Ljudi su bili preneraženi, sve dok jedan student s Filipina nije došao i rekao mu da pokaže jednoručnom abecedom cijelo ime osobe koju traži.

Grupa mojih štićenika posjetila je centar za gluhe i nagluhe koji je vodila Gluha zaposlenica Sally. Shvatili su da uskoro treba početi moje predavanje i da će zakasniti pa su rekli Sally da moraju otići jer će «D poludjeti». Bilo je poznato da ne podnosim kad kasne na predavanja. Sally im je pokazala gdje

BEZ PRIMISLI

Bilo je to prije osam godina.

Održavao se simpozij o znakovnom jeziku i kulturi gluhih, u to vrijeme gotovo revolucionarno sastajanje gluhih iz cijeloga svijeta, a u organizaciji šačice stručnjaka, entuzijasta i prijatelja gluhih. Ovako velika okupljanja su u nekim pogledima slična ili ista, prepričavaju se vicevi, šale i anegdote. Tako je bilo i na ovom okupljanju.

U jednoj pauzi gost iz Austrije pričao je viceve. Jedan me se naročito dojmio i zato ću ga sada prepričati.

« U jednom mjestu živio je mecena koji je puno pomagao svojim sugrađanima. Tako je pomogao i

nekolicini koji su trebali različita pomagala zbog svoga stanja i različitih problema u životu.

Kada je mecena umro, sugrađani su napravili veliki sprovod i svi su se na svoj način oprostili od njega. Držali su govore i spominjali njegova dobročinstva.

Došao je sugrađanin u invalidskim kolicima, koja je dobio na poklon od dobrotvora, i uz riječi opraštanja, odbacio svoja kolica u grob.

Zatim je na red došao slijepi sugrađanin te je i on uz riječi pozdrava i opraštanja bacio svoj bijeli štap u grob.

Još jedan sugrađanin je došao i

odšarafio svoju šaku i bacio ju u grob, također izgovarajući riječi zahvale.

Na red je došao i gluhi sugrađanin i u znak zahvalnosti dobrotvoru bacio svoga tumača i prevodioca u grob mecene.»

Kraj vica.

Nastavak ili zaključak prepuštam vama i, kako kažu na internetskim stranicama, vrati se navrh stranice, gdje piše bez primisli.

Tereza Szavai, prof. surdopedagogije

JOŠ JEDNA PRIČA

Čini mi se da bi bilo zgodno u ovaj časopis uvesti čitavu rubliku priča bez primisli i u njoj pisati različite anegdote, viceve i priče iz života gluhih.

Evo još jedne priče.

U svrhu razvoja njihovih kulturnih navika, gluhe učenike sam vodila u kazalište. Ustanova u kojoj radim uzimala je različite preplate. Ovaj put postojala je preplata za ciklus opera. Učenici su išli u kazalište u pratnji profesorica. Bili su zainteresirani i pratili su predstave uz komentare koje bih ja sada rado prepričala.

Postoje opere različite zanimljivosti i težine, no to nije smetalo učenicima da odlaze na predstave i uživaju u glazbi i pjevanju. Neke su pratili lakše, ako je izmjena događanja na sceni bila brza. Na predstavi «Ero s onoga svijeta» čak su na pozornicu doveli živog bijelog konja, što se posebno dojmilo djece.

Ipak, jedna predstava je bila nešto «teža» od drugih, radilo se o operi «Ljubavni jadi mladog Vertera». Riječi na platnu za praćenje teksta opere su se izmjenjivale puževom brzinom.

Dječak kojeg sam vodila na predstavi pažljivo je pratio operu i kada su pjevni dijelovi bez kretanja po sceni postali sve duži i duži, postavio je pitanje: « Zašto ovaj čovjek tako dugo pjeva? » (bila je to ljubavna tema iz opere). Objasnila sam mu da lik Vertera glasom i arijama opisuju svoju ljubav prema odabranici srca. Dakle, trebalo je pratiti ljepotu izvedbe i glasa i nije bilo kretanja po sceni osim pjevanja.

Poslije još jednog duljeg pažljivog slušanja i praćenja arija bez kretanja po sceni moja je pažnja također polako počela popuštati. Platno s tekstom još uvijek je dugo bilo bez promjena teksta. U tom trenutku učenik mi se ponovno obratio s riječima: «Ovaj

čovjek je jako zaljubljen kad tako dugo pjeva».

Trebalo mi dosta snage da potisnem glasan smijeh jer je moj mali mudri čovjek izveo zaista izvanredan zaključak da je duljina pjevanja proporcionalna zaljubljenosti lika u operi.

Svi smo izdržali do kraja i makar smo bili na predstavi koju nije lako pratiti, ostala je neka lakoća i dobar duh zbog jednog tako logičnog i dobrog komentara mojeg dragog učenika.

Tereza Szavai, prof. surdopedagogije

STRIPOTEKA ZLATKA ORCT

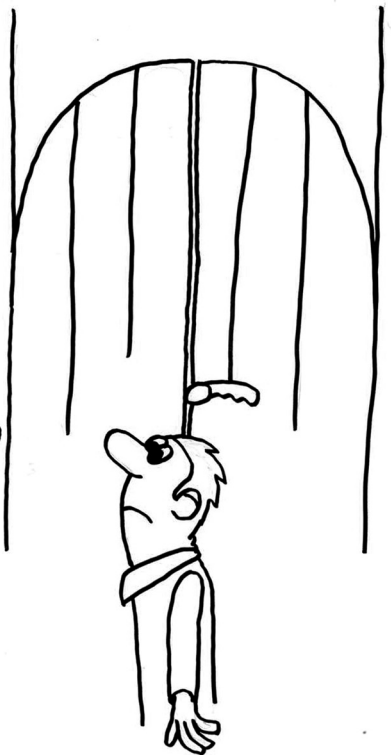

NAME and SURNAME?

NAME und NACHNAME
PRÉNOM ET NOM

⋮

IME I PREZIME?

20

LOGIN & PASSWORD?

KENNWORT
DEVISE

⋮

LOZINKA?

20

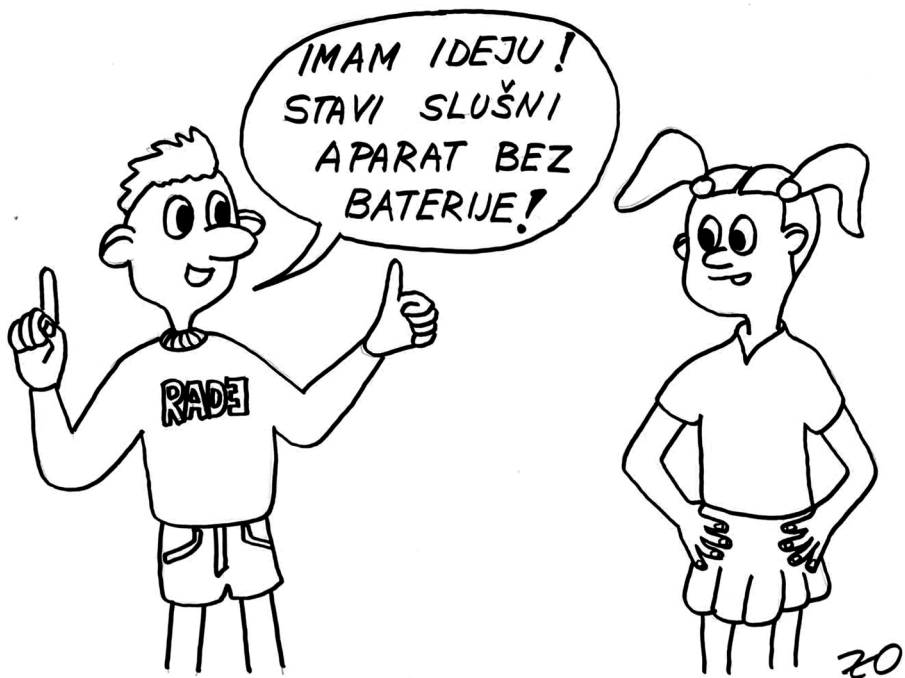
**ASL
BSL**

A HOĆE LI BITI I

HZJ?

20

NAJNOVIJI TEKST O ZAŠTITI I PROMOCIJI ZNAKOVNIH JEZIKA I PRAVA NJIHOVIH KORISNIKA U DRŽAVAMA VIJEĆA EUROPE

Ovaj članak opisuje potrebe europskih korisnika znakovnog jezika i pruža praktične i konkretne preporuke koje pružaju pun uvid o ovoj jezičnoj manjini i sudjelovanje u društvu zasnovanom na jednakim pravima.

Članak započinje opisom ideje Lingvističkih Ljudskih Prava koja su osnova perspektive korisnika znakovnog jezika Gluhih. Četiri poglavlja opisuju glavne aspekte: učenje jezika, naobrazbu Gluhih, korisnike znakovnog jezika Gluhih kao građane i slobodan pristup tehnologiji. U zaključku je dano dvadeset i pet preporuka, uključujući jezičnu politiku, naobrazbu, demokratsko sudjelovanje i samoopredjeljenje korisnika znakovnog jezika.

Sumarno, neophodno je poduzeti mjere zaštite, promicanja i podrške djelokrugu istraživanja, uporabe, predavanja i učenja nacionalnog znakovnog jezika svake države. Nadalje, treba osigurati da se u naobrazbi Gluhih/teško čujućih korisnika znakovnog jezika omogući dvojezični model s nacionalnim govornim i nacionalnim znakovnim jezikom kao subjektima i načinima komunikacije.

Fokus politike razmatranja znakovnog jezika Gluhih/teško čujućih treba ležati u osiguranju jednakih mogućnosti osiguranja jednakih

obrazovnih opcija, primarno osposobljavanjem posve dvojezičnih predavača, najbolje izvornih korisnika znakovnog jezika. Najzad, neophodno je da države donesu specifične akcijske planove koji osiguravaju civilna i ljudska prava korisnika znakovnog jezika.

1. Pitanje perspektive

Gluhi ljudi su kreatori, konzervatori i korisnici znakovnih jezika Europe i drugih dijelova svijeta. Ovaj se tekst isključivo odnosi na prava korisnika znakovnog jezika Gluhih. (On ne uzima u razmatranje rastući broj čujućih ljudi koji uče znakovni jezik i u različitim su stupnjevima i načinima, iz različitih razloga, povezani sa zajednicom Gluhih).

Preduvjet: Lingvistička ljudska prava

Ovaj je tekst zasnovan na konceptu Lingvističkih Ljudskih Prava (LHR) opisanih kod Skutnabb-Kangas i Phillipsona (1995). Ideal i ideja LHR na pojedinačnoj razini znače:

- pravo očite identifikacije s jednim od jezika
- da drugi poštuju ovaj odabir, bez obzira na to je li to većinski ili manjinski jezik
- pravo na izvorni jezik
- pravo na njegovo učenje
- pravo na njegov razvoj u primarnom školovanju kroz učenje na tom jeziku, pravo na njegovu uporabu u službenim kontaktima (škola, bolnica, policija, dječja imena, religija)
- pravo na učenje službenog jezika

države.

Na kolektivnoj razini LHR podrazumijeva pravo:

- postojanja manjinskih grupa (pravo da budeš „različit“)
- da uživaš i razvijaš jezik i stvaraš obrazovne postavke u kojima možeš utjecati/kontrolirati nastavni program
- predavanja jezika
- u političkom kontekstu biti predstavljen kao grupa
- da budeš sposoban neovisno i samostalno upravljati i odlučivati o problemima zajednice što se tiče kulture, naobrazbe, socijalnih poslova i vjeroispovijesti
- posjedovanja financijskih izvora za postizanje ovih aktivnosti.

Autori objašnjavaju:

„Ljudi koji su lišeni lingvističkih ljudskih prava mogu iz tog razloga biti spriječeni u posjedovanju drugih ljudskih prava, uključujući pravedno političko predstavljanje, pravedna ispitivanja, pristup naobrazbi, pristup informacijama i slobodi govora, i održanju svoga kulturnog naslijeđa“.

Drugim riječima, LHR su preduvjet drugim ljudskim pravima. A znakovni jezici su ključ ka socijalnoj integraciji, kako Stevens piše:

„Umjesto promatranja gluhoće isključivo kao ‘nedostatka’ ili nužne medicinske korekcije, mnogo više pozornosti treba usmjeriti omogućavanju pristupa svim sferama života: naobrazbi, radu, komunikaciji, itd. U tom kontekstu, znakovni jezik je osnovni ključ

ka socijalnoj integraciji. Dakle, predmet priznanja znakovnih jezika postaje pravo pitanje ljudskih prava.“

Ponovno, važan preduvjet za LHR Gluhih ljudi je službeno priznavanje znakovnih jezika:

„Priznavanje znakovnog jezika neće odjednom riješiti sve probleme svojih korisnika - a možda ne niti u bliskoj budućnosti. Ali će zvanično priznavanje osigurati socijalni i zakoniti prostor za svoje korisnike čime će prestati zamoran posao stalne samoobrane i započeti kreativni, određeni procesi i razvoji. Zvanično priznavanje jezika omogućit će određeni prostor za razmišljanja i želje i plan i kako postići mnogo drugih stvari za kojima članovi imaju potrebu ili ih žele. Osnovna sigurnost u obliku jezičnih prava duboko će utjecati na obrazovne i većinu drugih djelatnosti“.

Nacionalne države kao cilj koji valja postići trebaju uzeti proglašena prava pojedinaca i kolektiva. Trenutni službeni status znakovnog jezika u pojedinim državama dokumentirao je Council of Europe.

Lingvistička manjina i nemoć: razlika ili deficit?

Pitanje za razmatranje je čine li Gluhi ljudi lingvistički manjinsku grupu ili ih treba definirati po gubitku sluha, odnosno njihovoj „nemoći“. Zbog pomanjkanja prostora za diskusiju, izraz „nesposoban“ ne može ovdje biti razmatran. Međutim, autorsmatradanesposobnost ne karakterizira pojedinačne, fizičke sposobnosti ili ograničenja već je to složen fenomen koji treba prvenstveno promatrati kroz svoju socijalnu funkciju, implikaciju i aspekte. Kontroverza jesu li Gluhi ljudi nesposobni ili su lingvistička

manjina (odnosi se na korisnike znakovnog jezika) postoji ne samo u svakodnevnim razgovorima, već napose u službenim, zakonskim kontekstima i materijalima države. Relevantna međunarodna literatura o Gluhoći, pravima Gluhih i povijesti Gluhih jasno identificira fundamentalno različite mogućnosti korisnika znakovnog jezika koje se mogu detektirati kroz teoriju i praksu. Ukratko, ovdje ćemo prikazati sažeti pregled ovih pogleda kako bismo omogućili dublje razumijevanje materije.

Prva mogućnost: Gluhoća je nedostatak

Ova se mogućnost fokusira na činjenicu da Gluhi ljudi ne čuju (dobro). Pristup je zasnovan isključivo na činjenici nedostatka sluha, kao medicinskoj anomaliji koju treba liječiti što je moguće brže i bolje. Ovi, najčešće medicinski, pogledi na gluhoću obično imaju za cilj eliminiranje gluhoće i „integriranje“ Gluhih ljudi u čujući svijet uporabom svih dostupnih tehničkih i medicinskih pomagala. Ovaj je pogled ukorijenjen u medicinskom shvaćanju ljudskog bića gdje se upozorava na deficite i težnje u eliminiranju neželjenih „različitosti“.

Ovaj je stav vrlo problematičan jer proizvodi ogroman pritisak na Gluhe ljude da se asimiliraju i da

djeluju i žive kao „čujućii što je više moguće“ i prouzrokuje veliki stupanj „kolonizacije“ zajednica Gluhih. Jedna od posljedica je da su oni odrasli Gluhi koji insistiraju na održanju svoje zajednice i koji neustrašivo njeguju svoju kulturu u mnogim državama prokazani kao neupućeni negatori tehničkih dostignuća, i, slično tome, širom svijeta od strane doktora i psihologa. Ovu situaciju točno opisuju Gluha odvjetnica Helga Stevens:

„Većina profesionalaca aktivnih u ‘djelokruglu gluhosti’ (doktori, roditelji, učitelji, itd., većina kojih su čujućii) nastavlja gledati gluhoću kao ‘oštećenje’, kao ‘problem’ koji zahtijeva liječenje ili rješavanje na sve moguće načine. U tzv. djelokrugu gluhosti medicinski model nedostatka ili invaliditeta nažalost je široko rasprostranjen. Ovo znači da se ‘problem’ nalazi unutar osobe, u našem slučaju gluhog djeteta ili osobe. On ili ona je onaj tko se treba adaptirati na društvo. Ona ili on treba se prilagoditi ‘normalnima’. To znači da ona ili on treba biti poput čujuće osobe. Učiti da govori i dobiti CI (CI je skraćenica za Cochlear Implant, kirurški ugrađenu pužnicu).“

Najveći problem koji izaziva ovakav deficitno-orijentiran pristup je da on podržava tvrdnju da „više nema gluhe djece“ jer se bolest može ispraviti operativnim zahvatom. Oni profesionalci koji definiraju gluhoću isključivo kao „maksimalni stupanj gubitka sluha“ uvode svu djecu i tinejdžere koji imaju samo malo oštećenje sluha u grupu onih koji „odista teško čuju“. Ovi predavači i liječnici konstantno uvjeravaju da „nema potrebe“ koristiti znakovni jezik.

Pravo postojanje zajednica znakovnog jezika se često ignorira a ljudska potreba ili pogodnost ka znakovnom jeziku se omalovažava. Nastali problemi bit će diskutirani u sljedećem poglavlju.

Druga mogućnost: Gluhi ljudi su lingvistička manjina

Socijalno/lingvistička definicija „gluhoće“ je da je to jedna od razlika prije nego nedostatak. Ona uključuje svakog čija je sposobnost sluha takva da ne može prirodno savladati govorni jezik ili ima teškoće u usvajanju svakodnevnih informacija i komunikacija kroz govorni jezik. Za većinu ovih ljudi točno je da samo vizualni jezik mogu lako prihvatiti i koristiti.

Gluhi ljudi obično formiraju zajednice gdje članovi ovise o jezičnoj kompetenciji i uporabi. Zajednice Gluhih koje koriste znakovni jezik postoje u svakoj zemlji svijeta i preživjele su desetljeća diskriminacije, ili pritiska da se jezično asimiliraju putem ignoriranja i nepoštivanja njihovog jezika. Ipak, znakovni jezici ostaju integralni i nezamjenljivi dio njihovog zajedničkog života. Socijalno/lingvistički pogled na Gluhoću

poštuje ove čimbenike i spoznaje Gluhe ljude umrežene u zajednicama prije nego kao pojedinačne nečujuće ljude.

Većina korisnika znakovnog jezika Gluhih posjeduje jak (svjestan ili nesvjestan) identitet kao jezična manjina, promiče kulturu Gluhih i dobro su organizirani od regionalne do internacionalne razine (klubovi Gluhih, nacionalne udruge Gluhih, Europska Unija Gluhih, Svjetska Federacija Gluhih) – što ih ističe u odnosu na ljude koji se definiraju „teško čujućim“.

Ovaj je stav podržan povijesnom činjenicom da su Gluhi formirali grupe i bili organizirani na internacionalnoj razini još početkom 19. stoljeća (a možda i prije), a također i činjenica da je grupno članstvo bilo, i jest, zasnovano na spoznaji i uporabi znakovnih jezika i odgovarajućih kultura. Ovaj je stav sažeto prikazala grupa autora:

„Zajednice Gluhih bolje je podrazumijevati kao jezične manjine nego kao grupu nesposobnih ljudi. Zajednice Gluhih pretrpjele su surovi oblik lingvističkog ugnjetavanja ne bi li zamijenile svoje jezike ali su, također, uskratili zajednicama Gluhih pristup pismenosti, pristup naobrazbi, spoznaji kolektivne povijesti i kulture. Znakovni su jezici opstali usprkos ovom ugnjetavanju, što ih je potaknulo u okretanju jakom zajedničkom duhu i kolektivnom identitetu“.

Većina nedostataka Gluhih ljudi zasnovana je na (govornoj) jezičnoj sposobnosti (ili njenom pomanjkanju), a ne na pomanjkanju sluha. Pri svemu tom, barijere su drugi osnovni aspekt odgovoran za nerazumijevanje situacije korisnika znakovnog jezika. Gluhi korisnici znakovnog jezika su isključeni iz određenih usluga i informacija

zasnovanih na njihovoj fizičkoj nemogućnosti da čuju – poput drugih ljudi s nedostacima.

Da bi Gluhi ljudi imali pristup punim informacijama ponekad je potrebno zvučni signal pretvoriti u vizualni signal. To znači da postoji određeni pristup punom pristupu informacija koji leži van područja jezika. Izraz „audism“ – diskriminacija zasnovana na sposobnosti slušanja – de facto uključuje svaku vrstu izuzimanja, zlostavljanja i prijetnji koje se mogu opaziti na puno načina.

Nakon dugih diskusija, Europska Unija Gluhih (EUD) odlučila je da lingvistički pogled na Gluhoću može biti povezan s pogledom da je to nedostatak i da oba iskazuju sljedeće: Gluhi ljudi sebe vide kao kulturnu i lingvističku manjinu. Ali oni nailaze na društvene barijere, pate od pomanjkanja dostupnosti i zbog toga su „bespomoćni“.

Tako možemo zaključiti da su korisnici znakovnog jezika Gluhih lingvistička manjina, a također i grupa ljudi s ograničenjima. Zašto je ovo poimanje krucijalno za političke tvorce? Puno zemalja koje potrebe Gluhih tretiraju samo u okviru nedostatka, ignoriraju lingvistički aspekt – možda naprosto jer se „ne uklapaju“. U okviru promatranja samo kao nedostatka često nema prostora, nema programa, nema terminologije i nema stručnosti koja bi se suočila s lingvističkom manjinom. Svodeći korisnike znakovnog jezika Gluhih na subjekte s nedostacima, ne vode računa o njihovim potrebama, dapače:

„Nedovoljno je poznato o položaju korisnika znakovnog jezika Gluhih i kulture i povijesti Gluhih jer postoje samo smjerovi koji svrstavaju Gluhe ljude kao nedostatne us-

prkos svim popisima“.

Svaka klasifikacija koja ne uključuje oba aspekta (lingvistička manjina i nedostatak) nagovještava ignorirajući dio realnosti korisnika znakovnog jezika. S ovim osnovnim podjelama vratimo se na početak učenja jezika.

2. Učenje jezika

Gluha djeca suočena sa znakovnim jezicima od rođenja, usvajaju ove jezike u identičnom vremenu završetka školovanja kao što i čujuća djeca usvajaju govorne jezike. Gluha djeca učeći znakovne jezike rade to bez ikakvog modificiranja, gubitka ili trošenja vremena, sadržaja i odgovarajućeg naturalnog kursa s dostizanjem svih lingvističkih prekretnica koje se poštuju i u govornom jeziku.

Svakom djetetu koje dobro ne čuje, učenje prirodnog jezika uhom je teško. Učenje jezika kroz pisani tekst u školi može rezultirati punom pismenošću, ali to sigurno ne može zamijeniti procese učenja prirodnog jezika u predškolskoj dobi. Postoje dokazi da ljudski mozak trpi bezbrojne negativne posljedice ukoliko je preskočen

unos dobi odgovarajućeg jezika.

Da bi se osigurao nekoj dobi adekvatan pristup lingvističkim strukturama Gluhog djeteta, jedino logično je koristiti vizualni model i vizualne (znakovne) jezike koji se primjenjuju u svijetu, umjesto insistiranja na učenju isključivo govornog jezika koje je dijete nespособno lako prihvatiti i dešifrirati. Putem vizualnog jezika svako dijete može savladati gramatiku i rječnik u periodu u kojem mu treba – a ne samo nakon što je njoj/njemu dijagnosticiran problem, uključen u pomoć oko sluha i obučavan da čita/čita s usana.

Drugi faktor koji je bitan za razumijevanje jezičnih potreba Gluhih je činjenica da se učenje drugog jezika bazira na osnovi prvog jezika. Učenje prvog jezika (ili prva dva jezika) osnova je daljnjeg učenja jezika, kao kod bilo kojeg govornog/pisanog jezika. Cummins (2003) je pokazao da ovo također vrijedi i za korisnike znakovnog jezika.

2.1. Pravo na jezik

Većina Gluhih ljudi ne odrasta u znakovnom okruženju i obično prolaze dugačak put pun prepreka i zaobilaznica prije no što nauče znakovni jezik. Oni su rođeni u čujućim obiteljima koje ne poznaju znakovni jezik i kulturu Gluhih i u mnogim zemljama roditelji se obično ne odlučuju uvesti svoje dijete u zajednicu znakovnog jezika. Bezbrojnoj Gluhoj djeci uskraćena je mogućnost učenja dobi adekvatnog jezika bez ograničenja. Većini djece koja su usmjeravana protiv znakovnog jezika ovo kasnije prouzrokuje uranjanje u kompletno očerupan, vizualno nerazumljiv jezik i, posljedično, ekstremno odugovlačenje u njegovom učenju.

2.2. Pravo na izbor

Mnoge svjetske udruge Gluhih zahtijevaju pravo korisnicima znakovnog jezika u slobodnom izboru jezika – osobito u edukacijskom pogledu. U različitim državama članicama Council of Europe obrazovanje korisnika znakovnog jezika je još uvijek potpuno ili uglavnom na govornom jeziku. Smatra se da je govor najvažniji cilj u naobrazbi Gluhih ne bi li se Gluhi integrirali u čujuće društvo.

Istraživanja na polju učenja drugog jezika dokazuju da je prirodno razvijen prvi jezik nužan za učenje ostalih jezika. Potrebno je da jezik funkcionira tako da se drugi jezici mogu objasniti, razumjeti i učiti. Očito. Potrebno je biti učen na razumljivom jeziku. U većini država, međutim, Gluhi ljudi nemaju pravo koristiti znakovni jezik kao sredstvo nastave.

2.3. Potreba za dvojezičnom lingvističkom sposobnosti

Korisnicima znakovnog jezika svakodnevno je potrebna dvojezična lingvistička sposobnost. Znakovni jezici služe za iskušavanje i prakticiranje bez zapreka, neograničenom i ugodnom komunikacijom. Govorno/pisani jezik neophodan je da pojedinca učini „čujućim“ u većinski čujućoj zajednici i da tamo „ima glas“. Pismenost je krucijalna za pristup pisanoj informaciji i naobrazbi. Mnogo Gluhih ljudi, međutim, ima minimalnu ili nedovoljnu pisanu ili čitalačku sposobnost i mogu se svrstati u funkcionalno nepismene.

2.4. Roditeljsko savjetovanje i podrška

Čujući roditelji Gluhe djece često nemaju spoznaju o znakovnim jezicima ili o zajednici Gluhih. Oni najčešće donose odluke zasnovane isključivo na „profesionalnom“ savjetu baziranom na deficitno-orijentiranom, medicinskom aspektu (goreopisanom). Medicinski savjet koji roditelji često dobivaju ne uključuje informacije o mogućnostima znakovnog jezika te koliko dragocjene podrške može pružiti zajednica Gluhih.

Oni propuštaju potpuni pogled na Gluhoću i pristup znakovnom jeziku. Međutim, ovako pristrana informacija i perspektiva nije uvijek najbolja za dijete jer ona/on kasnije odrasta s negativnom predodžbom. Ona/on može doživjeti pokušaje liječnika i roditelja da se promijeni u čujuću osobu umjesto da dobije voljeno prihvaćanje onakav kakav je. Dijete vrlo često živi bez punog učešća u komunikaciji obitelji, jer se obitelj nije prilagodila djetetu i ne komunicira vizualno preko znakovnog jezika (jezik naravno treba naučiti radi djetetovog dobra).

Bez obzira jesu li roditelji čujući ili Gluhi: samo oni mogu aktivirati svoje Gluho dijete da počne učiti znakovni jezik, što je od najveće važnosti. Iz tog slijedi da što su bolje roditelji informirani, veće su šanse da njihovo Gluho dijete istinski napreduje. U većini zemalja roditelji primaju samo medicinske savjete i rana intervencija fokusirana je isključivo na govorni jezik.

3. Naobrazba Gluhih

Postoji potreba za većim brojem modela jezika Gluhih u učionici, i takvi modeli trebaju pokazati dvojezične fluentnosti. U učionici i čujuće osobe također trebaju pokazati dvojezične fluentnosti, a veća očekivanja u znanju znakovnog jezika mogu samo obogatiti pristup informaciji i učenju jezika djeci s gubitkom sluha.

3.1. Isti standardi

Izdvojene prosvjetne ustanove za Gluhe ljude postoje u svakoj zemlji. Ove su škole za Gluhe uočene kao važna mjesta gdje se usvajaju znakovni jezici i učenici komuniciraju međusobno, osjećajući da su među jednakima. Korisnici znakovnog jezika koji su bili usmjereni u čujuće škole i odjeljenja često osjete iskustvo izolacije – kako je dokumentirao i opisao Oliva (2004). Međutim, zajednice znakovnog jezika (nasuprot drugim invaliditetnim grupama) ne protive se specijalnoj obrazovno/odvojenoj naobrazbi u odvojenim Školama za Gluhe.

Ipak, u većini ovih škola nastavni program, razina i stupanj nisu jednaki onima dobivenim u regularnim školama. Iz povijesnih razloga (odn. starog vjerovanja da Gluhi ne mogu postići isto što i čujuć), ovi nastavni programi su manje zahtjevni no standardni školski nastavni programi – to je činjenica koju često kritiziraju zajednice znakovnog jezika.

3.2. Dvojezične sposobnosti

Škole za Gluhe trebaju biti centralna mjesta koja će preobratiti jezično oštećenu Gluhu djecu u kompletne dvojezične odrasle osobe koje koriste dva jezika (onaj znakovni i drugi pisani) na visokoj razini i

mogu posljedično funkcionirati i u svijetu Gluhih i čujućih ljudi. Ali u većini zemalja ova vrsta znakovne dvojezičnosti se nikada ne podučava niti je dostupna većini učenika. Kako je gore napomenuto (poglavlje 1), okosnica LHR je opažanje da je krucijalan preduvjet za puno sudjelovanje u društvenoj zajednici to da članovi lingvističkih manjina imaju dvojezične sposobnosti.

3.3 Gluhi učitelji

U većini europskih zemalja ili nema, ili ima vrlo malo učitelja i predavača koji su i sami Gluhi. To dovodi do situacije u kojoj učenici koji uče znakovni jezik nemaju model za jezik i identitet. Dalje, to vodi k realitetu u kojem Gluha djeca u Školama za Gluhe ne dobivaju jezični uvod u prvi jezik, na razini odraslih. Druga posljedica je činjenica da je u većini slučajeva pri edukaciji Gluhih malo pozornosti posvećeno odraslim Gluhim stručnjacima. Ladd i suradnici zahtijevaju “kraj široko rasprostranjenoj praksi da ne-Gluhi ljudi donose odluke o Gluhim ljudima” i uvjeravaju da “identitet koji definiraju sami Gluhi ljudi treba imati veću legitimnost nego onaj koji su odabrale većinske grupe”.

S ovim na umu, pogledajmo područje države i ravnopravno učešće korisnika znakovnog jezika Gluhih u društvu.

4. Državna politika: Gluhi građani

Informiranost o Gluhima mora biti prisutna u svim javnim sektorima gdje javne službe zahtijevaju direktan kontakt s Gluhim ljudima. Kao primjer, postoji hitna potreba za učenjem znakovnog jezika i informiranosti o Gluhima u svim europskim policijama.

4.1. Izbor jezika

Građanska prava korisnika znakovnog jezika često nisu sasvim dostupna zbog pomanjkanja jezičnih mogućnosti da pristupe i učestvuju u procesima. Većina administrativnih i državnih službenika ima pogrešno mišljenje da je samo pisana informacija dobro prihvaćena kod Gluhih ljudi, zato što je vidljiva. Ne postoji saznanje i razumijevanje da je za korisnike znakovnog jezika službeni govorni jezik zapravo njihov drugi jezik, a mnogi su samo djelomično pismeni. Potreba za komunikacijom i informiranjem o znakovnom jeziku se vrlo sporo razumijeva i prihvaća.

4.2. Pravo na informiranost

Govorni jezik (radio, TV) i pisani jezik (tiskani mediji i titlovi) rijetko su sasvim dostupni većini Gluhih ljudi. Pravo na informiranje (kroz nacionalnu televiziju i prevoditelje na znakovni jezik ili pisane stranice) je iz tog razloga postignuto samo u ograničenom stupnju.

4.3. Telekomunikacije

Uporaba telekomunikacija je sasvim moguća Gluhim ljudima samo u mjestima gdje postoje telefonske relejne stanice tj. prevoditelji koji u telefonskim relejnim centrima prebacuju govorni jezik u tekst (tek-

stualne poruke, fax, TTY, "chat" (čavrljanje), e-mail) ili u pisani tekst (videotelefon, chat) i natrag. Samo takve službe omogućavaju bilo kojoj čujućoj osobi komunikaciju s Gluhom osobom preko telefona.

4.4. Iskreni pokušaj

Glui ljudi često podnose prosudbu sluha i pokuse u kojima ili ništa ne razumiju ili ne mogu sebe odgovarajuće predstaviti. Ovaj manjak razumijevanja često je prouzročen lošom interpretacijom "tumača" kojem nedostaje poznavanje znakovnog jezika. Drugi razlog može biti povrijeđenost Gluhe osobe, ponos ili manjak lingvističke sposobnosti (zahvaljujući školskom sustavu).

4.5. Medicinske i ostale značajne službe

Korisnicima znakovnog jezika mnoge službe su dostupne ili ih mogu koristiti ako su uzeti u obzir neophodni jezični preduvjeti. Medicinske i ostale značajne službe teško su pouzdane na višoj razini komunikacije.

Odgovornost za poduzimanje mjera i omogućavanje visoko kvalitetne komunikacije s korisnicima znakovnog jezika kao pacijentima, klijentima, građanima može samo država preuzeti. U svim aspektima gore opisanog života, komunikacija obično i najčešće ovisi o dostupnosti i obučenosti visoko kvalificiranih profesionalnih tumača znakovnog jezika.

5. Važnost slobodnog pristupa: uporaba tehnologije

Kako je gore napomenuto, većina problema diskriminacije, isključenja i zapreka prema korisnicima znakovnog jezika Gluhih

zasnovana je na jeziku. I pored toga postoje oblasti gdje se informacija, sigurnost i upravljanje mogu osigurati samo uporabom neke tehnologije. To uključuje sve vrste upozorenja i alarma (od pripćenja do požarnih alarma), hitne pomoći, interfon komunikacije i informacije itd. - za većinu kojih postoje vizualne verzije i dodatci. Iako su dostupni, na većini mjesta se ne koriste. Kako smo se dotakli pet osnovnih postavki u oblasti korisnika znakovnog jezika Gluhih, ovaj članak sada zaključujemo s 25 praktičnih preporuka za buduće mjere.

6. Zaključci i 25 preporuka

Znakovni jezici su potpuni, prirodni jezici s istom funkcijom i raznolikostima kao i govorni jezici. Oni se koriste i potrebni su zajednicama Gluhih širom svijeta. Činjenica da se korisnici znakovnog jezika oslanjaju na različiti jezik od većine - i ponekad činjenica da imaju ograničeni sluh - vodi do brojnih nejednakosti i diskriminacija. Sljedećih 25 preporuka odnosi se na osiguranje prava u svim oblastima života za približno 800.000 korisnika znakovnog jezika u državama članicama Council of Europe.

Preporuka 1: Službeno priznanje znakovnih jezika

Sve zemlje trebaju težiti službenom priznanju svojih nacionalnih znakovnih jezika putem nacionalnih zakona ili ustava. Svugdje gdje je moguće treba ih priznati kao manjinske jezike. Svrha i efekti ovih zakona trebaju biti konkretna lingvistička prava Gluhih ljudi u svim domenama života.

Preporuka 2: Uključivanje gledišta Gluhih

Gluhi ljudi su sami po sebi sposobni živjeti neovisno i međusobno razgovarati. Treba podržati "glas/gledište Gluhih", učiniti ga dostupnim i poštovati ga u većinskom čujućem svijetu. Osigurati da poduzete mjere osiguraju prave potrebe; posebno bi policijski radnici trebali konzultirati asocijacije Gluhih i Gluhe istraživače/ stručnjake.

Preporuka 3: Smanjiti pritisak asimilacije

Čujući svijet treba poštovati postojanje korisnika znakovnog jezika, cijeliti njihovu različitost i smanjiti nametnutu prisilu za njihovom asimilacijom koja je u porastu. Korisnicima znakovnog jezika Gluhih trebaju pripadati sva građanska i lingvistička ljudska prava bez prisile primjene čujućih standarda. Vlade trebaju poticati javnu svijest s osvrtom na znakovne manjine u svojim zemljama i širiti pozitivno i pristojno razumijevanje korisnika znakovnog jezika.

Preporuka 4: Uzeti u obzir lingvističke potrebe

Da bi se zaštitila prava korisnika znakovnog jezika, treba uzeti u obzir aspekt njihovog nedostatka kao i aspekt lingvističkih prava. Pri planiranju i poduzimanju mjera treba imati na umu da su većina osnovnih potreba i briga europskih zajednica znakovnog jezika lingvističke.

Preporuka 5: Integrirati potrebe korisnika znakovnog jezika

Potrebe zajednica znakovnog jezika u Europi treba gledati u svjetlu razlika a ne deficita. Treba poštovati njihove lingvističke i kulturne potrebe. Problematika korisnika znakovnog jezika treba biti povezana s relevantnim organizacijama i tijelima, kao što su ljudska prava i jezična povjerenstva, manjinske jezične organizacije i odjeli, savjetodavna vijeća za lingvistička prava, timovi za podršku te znanstveni instituti.

Preporuka 6: Omogućavanje procesa usvajanja prirodnog jezika

Treba sačiniti adekvatne odredbe koje bi osigurale da svaka osoba ima zadovoljavajući pristup jeziku kako bi ga mogla usvojiti u ranom djetinjstvu, između rođenja i početka školovanja. Ovo treba biti omogućeno i posebno osigurano za Gluhe bebe, djecu između 1. i 3. godine i stariju djecu.

Usvajanje jezika treba postići neovisno o činjenici je li dijete kandidat za kiruršku ugradnju kohlearnog implantata. To znači da unošenje karakterističnog vizualnog jezika (odn. prirodnog znakovnog jezika - a ne gesti, mimike ili umjetnog gestikularnog sistema) treba biti omogućeno svakom Gluhom/teško čujućem novorođenčetu ili djetetu, bez obzira koja se tehnička pomagala za njega uzimaju u obzir.

Preporuka 7: Savjetovanja s roditeljima

Pri savjetovanju s roditeljima treba obuhvatiti i objasniti sve aspekte i mogućnosti Gluhoće tako da maksimalno informirani roditelji mogu donijeti svoj izbor i odluku za svoje dijete zasnovanu na svim

faktorima, a ne isključivo na medicinskom stajalištu.

Preporuka 8: Lakši pristup znakovnih jezika obiteljima

Pristup znakovnom jeziku djeci koja su rođena Gluha ili teško čujuća treba biti što je više moguće jednostavan i direktan. Svaka Gluha/teško čujuća beba (i njezina obitelj) treba pronaći lagan, državno poduprt i nadziran put omogućavanja odgovarajućeg dobi-adekvatnog prihvatanja znakovnog jezika. Nositelj troškova i organizacije odgovarajućeg prihvatanja znakovnog jezika treba biti država, a ne roditelji ili obitelj.

Preporuka 9: Prilagodba edukacije Gluhih

Edukacija Gluhih treba biti prilagođena ciljanoj grupi i fokusirana na njezinu jačinu (vizualno zapažanje i komunikaciju), a ne po njihovom 'deficitu' gubitka sluha. Ova prilagodba treba uzeti u obzir lingvističke činjenice prihvatanja jezika i učenje drugog jezika. Treba biti omogućeno učenje najveće moguće kvalitete od učitelja znakovnog jezika.

Preporuka 10: Postaviti dvojezičnost kao cilj

Poznavanje dvojezičnosti treba biti cilj obvezatnog školovanja korisnika znakovnog jezika. Treba učiti i nacionalni znakovni jezik kao i nacionalni govorni jezik (čitanje i pisanje).

Preporuka 11: Uvjeti za učitelje

Svi ljudi koji rade s Gluhom djecom, učenicima i tinejdžerima trebaju biti kompetentni u svom odgovarajućem nacionalnom znakovnom jeziku i kulturi Gluhih. Ra-

zina kompetencije treba biti specificirana i ispitana - predlaže se kao minimum B2 (CEFR). Ljudi koji su, ili žele biti, učitelji Gluhih trebaju razvijati svoja jezična umijeća (idealna razina C1 s ciljem dostizanja C2 u određenom vremenu) kao dio usavršavanja ili dodatne naobrazbe. Dalje, učitelji trebaju učiti o identitetu, kulturi i povijesti Gluhih, najbolje od odraslih Gluhih osoba, da bi razvili pozitivnu, a ne deficitno-usmjerenu sliku o Gluhoci.

Preporuka 12: Posebna obuka učitelja

Edukacija Gluhih nije edukacija s jednostavnim potrebama. Edukacija Gluhih zahtijeva specifično znanje i stručnost, i zato obuka učitelja treba biti neovisan program, tečaj posebnog stupnja zvanja.

Preporuka 13: Znakovni jezik kao jezik naobrazbe

Sadržaj tečajeva i prihvaćenih ciljeva/znanja u edukaciji Gluhih u principu treba biti isti kao kod čujućih učenika. To znači da sekundarna i daljnja edukacija također treba biti za korisnike znakovnog jezika na znakovnom jeziku. Za Gluhe učenike bez mogućnosti odgovarajućih tečajeva, treba napraviti prilagodbe.

Preporuka 14: Znakovni jezik kao jezik naobrazbe

Svaka škola za Gluhe treba omogućiti dvojezični program. Nacionalni znakovni jezik treba koristiti kao sredstvo instrukcija svim subjektima i treba ga učiti kao jezik u predmetu koji mu je pridodan.

Preporuka 15: Znakovni jezik kao predmet u školi

U školama za Gluhe gramatika i nacionalni znakovni jezik trebaju biti dio tečajeva i predavani kao odvojeni predmet.

Preporuka 16: Znakovni jezik kao strani jezik

U 'regularnim'/matičnim školama, nacionalni znakovni jezik trebalo bi predavati kao strani jezik. Na duge staze, znanje znakovnog jezika čujućim ljudima daruje organiziranu zajednicu.

Preporuka 17: Izbjeći izolaciju

Gluha djeca ne trebaju biti svijet za sebe. U slučajevima gdje okolnosti ili roditelji ne dopuštaju ništa drugo, treba osigurati da dijete ima pristup i redovit kontakt s lokalnom zajednicom znakovnog jezika. Treba osigurati da on/ona ima pristup djeci i odraslima što će mu omogućiti da razvije znanje znakovnog jezika, pozitivan identitet, visoko samopoštovanje i pripadanje grupi.

Preporuka 18: Dostupnost više naobrazbe

U većini zemalja pristup višoj naobrazbi nije moguć korisnicima

znakovnog jezika. Ovu situaciju treba mijenjati principom afirmativnog djelovanja. Korisnike znakovnog jezika treba ohrabrivati da pohađaju fakultete prevodeći na znakovni jezik, ne uzimajući suradnike, slobodno birajući jezik tijekom ispita te bi savjetovanje i podrška trebali biti dostupni. Istodobno, treba podizati svijest i provoditi informativne kampanje među administracijom, nastavnim osobljem i kolegama studentima.

Preporuka 19: Demokratska prava

Građani koji se koriste znakovnim jezikom trebaju imati mogućnost

sudjelovanja u svakom demokratskom procesu u istom stupnju kao i čujućih građani. Ovo treba osigurati uporabom tumača jezika i pokazivanjem teksta na TV-u ili videoekranu. Nadalje, interesi zajednica znakovnog jezika trebaju biti predstavljeni od strane korisnika znakovnog jezika u državnim upravama i komisijama.

općeprihvaćeno mišljenje, a razlike leže u stavovima je li to dobro ili loše i u kojem će se vremenskom razdoblju prelazak sa starih medija (klasično novinarstvo i televizija) na internetski medij odviti.

Ovih dana smo imali prilike pročitati vijest o Susan Boyle, čujućoj Britanki koja se prijavila na britansko televizijsko natjecanje mladih pjevačkih talenata i koja je doživjela svjetsku slavu zahvaljujući YouTubeu, internetskoj aplikaciji. Isprva, mogli bismo reći da u tome nema ničeg posebnog i da su vijesti prepune osoba koje su svoju kratkotrajnu slavu pokupile zahvaljujući objavljenom videozapisu koji je iz nekog razloga postao popularan.

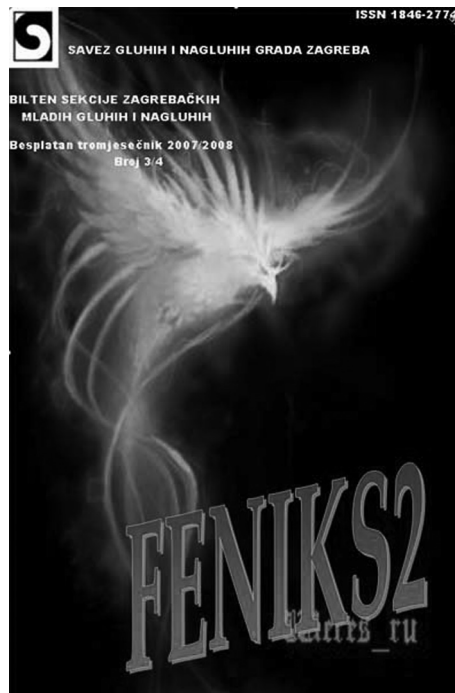
Iz takve stvarnosti sve češće vidimo da internetske slavne osobe polako prerastaju u glavnu struju informiranja i prelaze nevidljivu granicu između prave i internetske slave. Zato je i zanimljiv detalj da je Susan Boyle svjetsku slavu stekla zahvaljujući internetu, a ne televiziji, iako se radi o vrlo popularnom televizijskom natjecanju na kojemu je sudjelovala. Drugim riječima, televizija više nije bila dovoljna, jer je ograničena na određeno područje i ona može biti savršena odskočna daska, no svjetska se slava stječe tek prelaskom na internet.

Internetska slava, posebno ona na YouTubeu, donedavno je bila neopipljiva. Znao vas je cijeli svijet, a od toga niste imali nikakve koristi; moglo se vidati podosta gluhih osoba koje su uspješno stavljale vlastite videouratke u nadi da će biti zamijećene i tako postati popularne u određenom dijelu svijeta. Popularnost se stječe brojem klika na videouradak. Donedavno nebitni hobiji pojedinaca, pa i gluhih osoba, zahvaljujući informatizaci-

ji, postaju ozbiljni, tako da će sa sve većim brojem klikova i sa sve većom popularnošću ulazak u internetsku slavu biti brži no što smo očekivali.

Najraširenija popularnost kod mladih jest pop kultura, i ona je u samo nekoliko godina doživjela velike pomake i samo je pitanje vremena kada će televizija, koja je do sada bila glavna struja promocije i informiranja, polako postati trivijalizirana, odnosno postati sporedna stvar u odnosu na internetsku struju promocije. A kakve od toga koristi imaju gluhe osobe?

Prije dosta vremena, kada sam se u srednjoškolskim danima družio s gluhim osobama radi ostvarenja dječjih snova, željeli smo biti popularni u nečemu što će kasnije generacije pamti po ostvarenim djelima s kojima se možemo ponositi. Okušali smo se u uređivanju i tiskanju časopisa za mlade te smo otvarali izložbe umjetničkih djela, i povremeno smo se uspijevali probiti na stranice dnevnih novina.

Sjećam se nekoliko brojeva Feniksa iz omladinske sekcije Kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba, no nismo se uspjeli održati duže,

kako bi nas čvrsto zapamtili po tim novinarskim djelima.

Sjećam se i filmske sekcije koja je djelovala u centru Suvag, koja je nam pomogla probati snimiti kratak film od desetak minuta. Scenarij o Pješčaru smo odlično osmislili i vjerovali smo da će nam uspjeh biti vrlo dobar. Bez obzira na to što smo imali entuzijazam, nedostatak opreme nas je spriječio da ostvarimo taj san. U ono vrijeme najam filmske opreme se organizirao na posve drugačiji način nego u današnje doba. No, da smo bili uporniji, zaobišli bismo taj problem.

Sjećam se odlične snimateljske ekipe Omladinske televizije Feniks u okviru Kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba - uspjeli smo snimiti uspješan omnibus o smiješnim stranama gluhih osoba. Taj film smo uspjeli prikazati na otvaranju međunarodnog tjedna gluhih u prostoriji Kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba, gdje su brojni gluhi gledali taj odličan film i glatko se smijali našim filmskim događajima.

Sjećam se neslavnog prekida izvođenja kazališne predstave u okviru centra Suvag, gdje smo scenarij kazališnog komada sami osmislili i uspjeli probno izvesti, ali opet smo bili zaustavljeni uslijed vlastitih slabosti naše ekipe. Svi ti entuzijazmi i svi ti poleti mladosti da se pokušamo probiti iznad površine ljudske anonimnosti su uvijek biti razbijeni u paramparčad ljudskih neuspjeha i vlastitih slabosti ljudskih dostojanstava.

Već dugo vremena nismo vidjeli neko dobro ostvarenje gluhih osoba, osim sportskih aktivnosti. Većina gluhih osoba sa sportskim naklonostima uspijevalo je ostvariti zamijećeni sportski uspjeh, s kojim gluhi sportaši mogu biti ponosni. No takvi uspjesi uvijek su postavljeni na marginama čujućih sportskih novosti, pa samo zlatna medalja i prvo mjesto na svjetskim prvenstvima osigurava bljesak slave za gluhe sportaše. Nakon par trenutaka padnu u zaborav, sve do sljedećeg bljeska. Takav je svijet gluhih sportaša.

Gluih bi bili ponosni kada bi uspjeli osigurati stalnu slavu svog uspjeha te tako ostvariti trajni žig u našem društvu. No koji bi mediji osigurali slavu gluhim osobama? Slava Raškaj je uspjela svojim slikarskom talentom osigurati vječnu slavu, na ponos svih nas gluhih osoba, no slikarstvo je u ono doba bilo vrlo probitačna i cijenjena grana umjetnosti. Sada su se mnogi gluhi koji imaju umjetnički talent, i također se bave bilo slikarstvom bilo kiparstvom, utopili u mnoštvu kojekakvih umjetničkih talenata, pa je pravo umijeće gluhih osoba da se probijaju i da skrenu društvenu pažnju na svoja umjetnička djela.

Bilo otvaranjem izložbi s raznim umjetničkim ostvarenjima, bilo preko kista, bilo preko klikanja fotoaparata, gluhi ljudi uspjeli su se afirmirati kao ozbiljna ljudska cjelina koja može parirati čujućim nastojanjima da si osiguraju barem pet minuta slave. Svjetsku slavu je pobrala gluha američka glumica Marlee Matlin koja se našla na dobrom mjestu u dobro vrijeme, jer su u ono vrijeme ljudi polako postajali svjesni da gluha osoba

postoji u društvu, pa su tako polako počeli prihvaćati da pored čujućih postoji talentirana gluha osoba te da gluhi ljudi postoje u većem broju nego što su oduvijek mislili te da mi gluhe osobe imamo pravo na bolji položaj u društvu.

Njezina glavna struja promocije jest film i televizijske serije i njezina je slava tako postala besmrtna. Kod nas možemo nabrojati nekoliko slavnih gluhih osoba, poput Zlatka Omerbegovića i Antuna Kupanovića, koji su se probili sa svojim talentom pantomime na hrvatsko postolje poznatih osoba. Ono što smo prije više desetljeća kao mladi pokušavali, afirmirati se kao slavne osobe u našem društvu, današnja gluha generacija ipak je ostvarila. Zabilježen je zapaženi uspjeh Angela Naumovskog u vezi s kazalištem za gluhe - njegovo probijanje polako postaje poznato i već je na televiziji ove godine prikazano predstavljanje njegove udruge te objašnjenje o razlozima svog predstavljanja.

Gluih rukometaši su osvojili drugo mjesto na Europskom prvenstvu rukometa gluhih u Beogradu prošle godine. Ostalo nije posebno zabilježeno. Osim jedne stvari: kroz internet polako, svakim danom sve više, vidamo mlade nade gluhih sa svojim predstavljanjima. Facebook je nova internetska aplikacija koja je osvojila cijeli svijet svojom jednostavnošću i prodornošću pa je bilo pitanje vremena kada će i gluhi otkriti svoj dio svijeta. Kao vodeća aplikacija, najvećim dijelom se bazira na objavi fotografija.

I tako su gluhi koji dobro razumiju jezik fotografije vrlo lako dohvatili granicu popularnosti, ali opet, ta je granica vrlo diskutabilna, jer je riječ o socijalnoj zajednici koja je jednim dijelom zatvorena za dio svijeta, ako je riječ o tome da se

udružuju u jednu cjelinu. Drugi, izvana, nemaju pristup toj cjelini i potrebno je da neki novi član potvrdi ulazak u zatvorenu cjelinu. I tako cjelina djeluje kao jedna družina u kojoj se razmjenjuju fotografije i videozapisi te u kojoj je pažnja posvećena na posve drugi način. Tako to funkcionira na Facebooku.

Idejni gluhi začetnik te cjeline ostvario je određeni vid samopromocije pa ta cjelina nosi novo ime DEAFZ, ime koje dijelom podsjeća na naziv skupine koja se vrtjela na MTV-u (popularnoj televiziji za videospotove koja promovira pop kulturu) – GORILLAZ, a drugim na problematičnu organizaciju iz prošlosti. Tako svi mladi svečano uzdižu stisnutu šaku u udarni pozdrav, a s drugom rukom pokazuju da su gluha osoba. Oko tog stava se stvorila posebna fama koja se polako proširila cijelom gluhom cjelinom na Facebooku. Prečesto to izvode i u stvarnosti, posebno na tulumima, te je to postalo normalno i popularno.

Tako se mnogi mladi gluhi naveleko dive otkvaćenoj družini koja uz bljeskanje fotobliceva izvodi razne gegove i domišljate tjelesne virtuoznosti, no mora se priznati da u svim tim akcijama imaju odlične umjetničke ispade kojima se privlače nove mlade gluhe osobe da slijede njihov put. Kakve veze ima rasprostranjenost internetske

slave s tom gluhom cjelinom na Facebooku? Radi se o tome da oni nisu baš popularni na planetarnoj razini, ali su jako popularni u svojoj sredini, kao da se drže onog slogana:

Bolje biti prvi na selu nego zadnji u gradu. I zato se fanatično drže svojih obilježja gluhe osobe i prikazuju ih u sve širem spektru novotarija koje će im nanovo osiguravati sve veću slavu. Surferi izvana polako primjećuju njihov talent, polako shvaćaju da imaju odličan smisao za korištenje Photoshopa, još jednog informatičkog alata za oblikovanje likova i slika. Iako im je korištenje Photoshopa prelazilo sve granice umješnosti, ipak se tu skriva jedna mračna strana, a to je besperspektivnost mlade gluhe generacije.

Ma koliko se god skrivali iza fenomenalnog DEAFZ pozdrava i sve izražajnijeg geganja i super virtuoznosti, oni ostaju na istom mjestu gdje su započeli s osvajanjem simpatija od strane gluhe i čujuće publike. Svi ti mladi izvođači su većinom nezaposlene osobe pa imaju cijeli dan za osmišljavanje programa zabave za svoju DEAFZ družinu. Nešto kao Jackass, luda američka zabava mladih koji su se uspjeli probiti na MTV televiziji zahvaljujući kombinaciji ljudskih morbidnosti i opasnih akcija na granici normalnog shvaćanja stvari.

Kao što popularni rokeri sviraju odlične pjesme, a iza njih vlada posve drugačija i mračna atmosfera. Menadžeri grupe trude se skrivati taj problem, pa u prvom planu promoviraju i puštaju divne pjesme, a s druge strane te grupe vlada potpuna suprotnost, prikazuje se puno loših strana. Tako i DEAFZ grupacija; nitko od njih ne zna što će biti dalje. Sa svakim

tulumom utapljaju se u sve veći alkoholizam i velika je šteta što se takav talent ne prepozna na drugi način; trebalo bi to lansirati u orbitu planetarne popularnosti.

Na YouTube aplikaciji postoje odlični videozapisi gluhih osoba no nitko od naših gluhih nije to napravio na neki poseban način kako bi privukli pažnju. Internet je nevjerojatno odličan medij i zato bi bila šteta da ga gluhi ne pokušaju osvojiti i da preko njega ne pokušaju privući pažnju te tako skrenuti cijeli svijet na svoju postojbinu.

Dok se s jedne strane DEAFZ sve više utapljaju u alkoholne pare, s druge strane postoji vrlo maleni krug gluhih osoba koje promoviraju svoje izlete na biciklu, vjerno njegujući zdravi stil života. Ta druga grupacija je za svaku pohvalu, imaju sređeni život, zdrave temelje za komunikaciju s drugim ljudima, zaposleni su, što je najvažnije, te rado odlaze na izlete u zelenu prirodu. Fotografiranjem prirode promoviraju svoj stil življenja. No ta grupa nije postala popularna među mladima i velika je šteta što ima slabiju posjetu od DEAFZ grupacije koja sve više plijeni pažnju gluhih mladih koji završavaju srednju školu i polako se okušavaju u novom samostalnom životu.

U čemu je problem, zašto DEAFZ grupa ne može dohvatiti svjetsku internetsku slavu? Možda je problem u nedostatku stalnog stvaranja novih ideja, jer nije lako prezentirati novu ideju u tom oceanu raznovrsnih inovacija i vrsnih načina izvođenja. No vjerujem da u DEAFZ i drugim sličnim grupacijama postoji dobar skup ideja samo je potrebno naći most između zatvorene cjeline na Facebooku poput DEAFZ te odgovarajuće

internetske aplikacije koja će omogućavati da steknu internetsku slavu.

Sjetimo se čujućeg svjetskog avanturista Matta Hardinga koji je osvojio cijeli svijet sa samo jednom neobičnom idejom - izvodio je glupi ples na skoro svim točkama svijeta. Radi se o čujućoj osobi, no svakako bi i gluha osoba isto tako vrlo lako mogla osmisliti sličan koncept privlačenja pažnje cijelog svijeta na svoj internetski uradak. Dovoljno je da gluha osoba izvodi svoju predstavu, a čujuća osoba bi ubacila muziku ili bi zvuk bio izvođen na neki drugačiji način radi zaokupljanja pažnje čujućeg svijeta.

Postoji još jedan videozapis u kojemu je gluha osoba iz Amerike izvodila pjevanje na znakovnom jeziku te je time osvojila cijeli gluhi svijet. Zbog toga je na Facebooku prošlog mjeseca primala lijepe kritike na svoj račun. Možemo iz zadnje Dlanove predstave uzeti posebne kadrove iz posebnog kuta snimanja te ubaciti u YouTube aplikaciju, tako da cijela predstava bude dostupna omiljenoj gluhoj publici koja voli kazalište gluhih te tako, na neki posredan način, pokuša osvojiti pažnju čujućeg svijeta.

S druge strane imamo Twitter, posve novu aplikaciju koja će polako osvojiti svijet, nakon što Facebook siđe s vrha popularnosti. Kao što je poznato, Facebook je postigao maksimalnu brzinu u širenju informacija i stvaranju interesnih grupa, te je ublažio efekt iscrpnog bloganja (to je vlastito pjesničko ili vlastito novinarsko izvještavanje o raznim događanjima oko svoje

interesne sfere; tu gluhi gotovo nemaju šansu prezentiranja vlastitih osobitosti jer treba vrlo dobro znati gramatiku te je potrebno puno čitati knjige da bi se gluha osoba mogla naširoko raspisati o nečemu što bi privuklo čujuću ili gluhu publiku) te omogućio konstruktivnu razmjenu fotografija, videozapisa i tekstova. Najvažnije, Facebook je razvio naviku mikrobloganja, to jest kratkog i sadržajnog izvještavanja te ujedno odgovor na pitanje „Što radiš?“ u formi statusa.

Twitter nudi dvosmjernu komunikaciju, nudi da pojedini pojam ili osobu pratite u stvarnom vremenu čitajući tisuće Twitter poruka koje u sebi sadrže traženi pojam. Upišete li u jedan od servisa pojam Deaf Croatia, doslovno iz sekunde u sekundu moći ćete pratiti novosti, komentare i sve ostalo što se tiče gluhih osoba u Hrvatskoj.

Twitter je prije tri mjeseca postao popularniji zahvaljujući medijskim divovima poput CNN-a koji su htjeli iskoristiti njihov komunikacijski potencijal. Tako je Twitter definitivno promijenio novinarstvo. Kako gluhe osobe mogu iskoristiti Twitterove mogućnosti, pogledajmo iz srca Londona. Poznato je da je London jako veliki grad koji ima mnogo veći postotak gluhih ljudi u odnosu na Zagreb, recimo.

U Zagrebu djeluju dva kluba gluhih, jedan je praktički vezan uz znakovni jezik i u njemu je klub otvoren svakog dana zbog samog sindroma gluhih koji

stalno dolaze da budu viđeni na tom mjestu, te drugi, Klub mladih HVTU (Hrvatske verbotonalne udruge) koja je više vezana uz oralnu komunikaciju između gluhih ljudi, a koji je otvoren jedan dan u tjednu.

U Londonu je bilo otvoreno više od trideset klubova, no danas, prema posljednjim vijestima, radi samo pet klubova gluhih. Tamo su gluhi ljudi shvatili da nije dovoljno samo otvoriti klub gluhih već je nužno osmisliti cijeli sadržaj vođenja aktivnosti u njemu. Ono što upada u oči jest da gluhi u Londonu imaju svakog dana Deaf Evening (Događanja gluhih), tj. organiziraju razne izložbe, društvene sastanke, sportske susrete, razna druženja i druge društvene aktivnosti, a sve to pretvaraju u Događanja gluhih.

I tako svakog dana gluhi mogu birati gdje žele doći i gdje žele potrošiti svoje vrijeme. Time je prikazan razni spektar gluhih talenata u afirmiranju osobitosti gluhih ljudi. Tako gluhi Britanci imaju skoro puni kulturni i sportski doživljaj svakog dana. U Zagrebu je manji broj gluhih pa je time manje zastupljenije prisustvo gluhih talenata na hrvatskom postolju poznatih osoba.

No osmišljenijom organizacijom mogla bi se napraviti Događanja gluhih i u Zagrebu - ne mora to biti svakog dana, ali nekoliko puta u tjednu bilo bi izvedivo i to bi bila velika prilika gluhim i nagluhim Zagrepčanima i drugim posjetio-

cima iz Hrvatske da se kulturno osvješćuju i unapređuju osobitost i vrijednost stila življenja.

Bila bi odlična zamisao kada bi putem Twittera gluhi Hrvati mogli pratiti sve što bi se događalo na sceni gluhe populacije i šire, pretvarajući Događanja gluhih u nešto korisno gdje će gluhi ljudi moći naučiti i uživati u određenim aspektima zadovoljenja svojih potreba. Možemo spojiti recimo jednu ili više Dlanovih kazališnih predstava te izvođenja tečaja znakovnog jezika preko jednog ili više stručnih izvođača i prevoditelja te izvještavanja s izleta gluhih mladih iz raznih kutova Hrvatske, i to sve na jednom mjestu.

Preko Twittera bismo konačno mogli naučiti sve što je potrebno da se gluha osoba afirmira u normalnu osobu koja bi bila sposobna samostalno odlučivati te hrabro koračati naprijed bez ikakvih pomoći u smislu donošenja odluka koje će biti u njegovu korist i za njegovu budućnost. Hrvatska zemlja je siromašna zemlja, u pogledu malog broja gluhih, te je zato potrebno ujediniti gluhu snagu da na jednom mjestu može konačno prezentirati svoje uspjehe, i to sve iz jednog hrvatskog izvora.

mr. sc. Zlatko Orct

RITAM, ZNAKOVI I RAP ILI SMIJEH JE LIJEK

Nekad smo se smijali bilo čemu - prstu kojeg ti pokažu, kori banane, glupavom vicu...

Poslije je sve teže; ozbiljan život, problemi veliki i mali... Al plakat' se više isto ne može tako lako. Dok dođemo do točke da više ne možemo plakati, ali ni smijati se, najbolje je naletiti na nekog veseljaka ili pogledati komediju i pročitati nekakav vic.

Gluhi imaju specifičan smisao za humor koji se ne sastoji samo od riječi i gesta već i od obilate mimike (pokreta mišića lica) i obilne gestikulacije.

Nemam sad neki bolji primjer od zadnje, četvrte po redu predstave udruge „Dlan“ - „Ritam, znakovi i rap“, autorica Sandre Banić Naumovski i Selme Banich. Izvođači su bili naši stari: Angel, Ružica, Goran, Iva, Branka, Lino, Robert, ...

Predstava je jako ritmična, plesna, raperska (da to tako maštovito kažem), i prilično humoristična. Naime, ima i nekih situacija koje

bi trebale biti „ozbiljne“ no uglavnom govore o tome kako gluhi doživljavaju ritam i ples, kako su saživljeni sa zvukom kojeg nekad ni ne čuju (ako su te sreće). Dovoljan je ritam i vibracija da im se cijelo tijelo pokrene i počinje show s nogama koje lete sve zajedno na lijevo, pa sve zajedno na desno, ruke zajedno u zrak, glave u stranu...

Svaki lik u predstavi dobio je šansu da se izrazi svojim stilom, i načinom, onako kako mu unutarnji ritam nalaže. Osobno mi je najsmješnji dio bio jedan trenutak koji je bio nadrealan, spoj stvarnosti i onoga što se na sceni događa – trenutak kad su se likovi (Goran, Iva i Robert) ukočili i počeli kao „svađati“, „imati konflikte“ na znakovnom te psovati, a u gledalištu su, naime, bile časne sestre.

Nekako se jako tuklo, ali je ispalo smiješno, jer tko bi očekivao da bi nekome mogle smetati psovke koje su izraz umjetničke slobode. Nikome, dakako, ali upravo zato je ispalo smiješno.

Nisam izričito kompetentna iznijeti kritiku predstave. Osim što je bila originalna, dinamična, u nekim trenucima više kao scenska vježba (već spomenute kretnje rukama, nogama i glavom), bila je jednostavno – smiješna.

Već sami pogled na grupicu odraslih ljudi oštećena sluha koji su samim likom osebniji, pomalo izaziva osmijeh. A kad se pokrenu u ritmu muzike (da, muzike), i ne baš uvijek odraslim gestama i mimikom, zapravo dočaraju nekakav spoj odraslosti i djece, komičnosti i ozbiljnosti, nadnaravnosti i realnosti – već sam taj apsurd dovodi do nekog kemijskog spoja koji bi se mogao nazvati šarmantnim, lucidnim, nekako lepršavim i slobodnim. Upravo je sloboda pokreta ta koja daje energiju predstavi da diše, cirkulira i da se kreće.

Poruka je prenesena – ritam je život, znak je sloboda, a rap je kreativnost. Sve skupa je ples.

Vaša Petra

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmiš

ŠTO SE SVE DOGAĐALO NA TRIBINI

Poziv za sudjelovanje na tribini bio je upućen gluhim osobama, nagluhim i gluhoslijepima, za koje se smatra da imaju pravo dobiti punu informaciju o pravima te skupine ljudi. Tribina je bila naslovljena: „Istine i laži o hrvatskom znakovnom jeziku“. Sam naslov nudi sigurno uzbudljivo objavljivanje općenite informacije za gluhe ljude. Tako je i bilo na samoj tribini, koja se održala 21. travnja

2009. u Europskom domu, u samom centru Zagreba.

Doduše, tribina je bila smještena u manjoj prostoriji, a došao je veliki broj gluhih osoba koje su htjele sudjelovati u primanju informacije o procesu donošenja zakona o znakovnom jeziku. S obzirom da je broj gluhih ljudi bio velik i da se s velikim interesom htjelo pratiti sve što se događalo na tribini, trebala

je biti smještena u većoj prostoriji i trebalo je bijeli ekran za prikazivanje snimaka premjestiti na pravu stranu, kako da bi svi sudionici mogli pratiti te tako dobivati punu informaciju. No, mora se priznati da je to bio prvi organizirani događaj nove organizirane

grupe koja se želi boriti za prava gluhih. Može im se oprostiti tih nekoliko početničkih koraka, ali trebalo je predvidjeti da će interes biti puno veći pa sve organizirati na primjereniji način. Mora se priznati da je vodstvo nove organizirane grupe uspjelo održati kontinuitet od samog početka svog djelovanja pa do kraja ove tribine, nastavljajući svoju novu politiku za borbu za sva prava gluhih ljudi.

Da malo pojašnjemo, radi se o novoj organiziranoj grupi koja se sastoji od UPIGNO-a, Dlana, Hrvatskog športskog saveza gluhih (HŠSG), Viedatura, Mora tišine te Svijeta tišine, sve redom udruga za gluhe i nagluhe osobe, i, na kraju, Dodira, jedine udruge za gluhoslijepe osobe.

Dakle, kao što sam već napisao u prošlom broju časopisa, radi se o tome da spomenuta organizirana grupa želi skrenuti pažnju javnosti na štetnost donošenja novog zakona o hrvatskom znakovnom jeziku, čiji je prijedlog sastavljen od strane Hrvatskog društva tumača. Ja sam sudjelovao na počecima tih sastanaka, kao zastupnik interesa Hrvatske verbotonalne udruge (HVTU), te sam, kako cijela ta udruga nema veze s razmatranjem prijedloga zakona o znakovnom jeziku, davno odstupio od njihove aktivnosti.

No ipak smo ostali u dobrim odnosima, radi promicanja interesa i svih mogućih prava za gluhe, nagluhe i gluhoslijepe osobe. Stoga sam bio prilično dobro upoznat s prijedlogom zakona o znakovnom jeziku, ali svejedno sam došao na tribinu da sagledam cijelu situaciju oko tog kontroverznog zakona sa strane Hrvatskog društva tumača.

Pokušat ću u ovom članku biti što objektivniji, što znači da ne smijem biti pristran niti jednoj strani, jer na tribinu su došli svi gluhi i nagluhi i gluhoslijepe osobe koji su htjeli dobiti informacije u vezi njihovih prava. Došao je i, možemo ih tako nazvati, suprotstavljeni tabor, predvođen glavešinama Saveza gluhih i nagluhih grada Zagreba te Hrvatskog društva tumača, koji su došli obraniti prijedlog zakona. Zato je tribina bila odličan poligon da se razmotri i jedna i druga strana, no atmosfera je bila doista usijana i uzavrela, bila je na samoj granici fizičkog sukoba, koji se ipak nije dogodio. No, idemo redom.

Kako iz nove organizirane grupe nisu došle glavešine iz Dodira, HŠSG i iz Dlana, oštrina i ubojitost nove organizirane grupe bila je bitno oslabljena u odnosu na spremnost suprotstavljenog tabora da svojim argumentima i stavovima pokuša obraniti svoj prijedlog zakona o znakovnom jeziku od strane Hrvatskog društva tumača. Glasnogovornica nove organizirane grupe je odmah na početku obavijestila javnost kako je tribina samo obavješćivanje gluhih ljudi koji se susreću po prvi puta s donošenjem zakona o znakovnom jeziku, a ne nametanje vlastitog stava u odnosu na spomenuti zakon.

Suprotna strana je stalno htjela upadati u predavanja glasnogovornice, dajući njoj i novoj organiziranoj grupi na znanje da se

uopće ne slaže s njihovim riječima i stavovima.

No pravila ponašanja se moralo poštivati, bio je predviđen red - prvo predavanje pa na kraju postavljanje pitanja te davanje replika i protuargumenata. Usijana točka se vrtjela oko toga što je ispravno kod prevođenja na televiziji. Puštena je snimka na kojoj su bili prisutni voditeljica emisije te predsjednica Dodira, kao njezina prevoditeljica, a u kutu ekrana bila je prevoditeljica za gluhe.

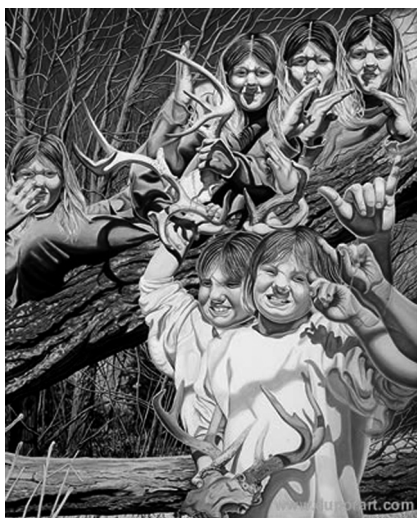
Tom su snimkom htjeli prikazati da je nastupila povreda prava gluhih na punu informiranost te kako se prevoditeljica za gluhe odmah ubacila u riječ tijekom emisije radi repliciranja predsjednici Dodira. Iz Hrvatskog društva tumača je rečeno da cijela gluha skupina uopće nije imala pojma što se događalo na televiziji, da oni imaju bolji argument na tom polju jer je naša televizija organizirana na taj način da prevoditeljica za gluhe može sama govoriti u ime gluhih onako kako voditeljica emisije dopušta.

Međutim, u Europi nije zabilježen takav slučaj. To znači da nova organizirana grupa treba uputiti nova pravila ponašanja prevoditeljici za gluhe tijekom televizijske emisije, u skladu s europskom praksom prevođenja za gluhu publiku. Potom je puštena druga snimka na kojoj je prikazana daljnja povreda za gluhe od strane prevoditeljice za gluhe i predsjednika Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih, koji uopće ne prati prevoditeljicu.

Tu je situacija doista složena i o tome bi trebalo pisati u drugom članku u nekom sljedećem broju ovoga časopisa. Uglavnom, ukratko napisano, trebalo bi poraditi na općenitom standardu ponašanja prevoditeljice za gluhu, nagluhu i

gluhoslijepu publiku onako kako je to već uređeno u svijetu. Istina je da na televiziji trebamo još puno toga mijenjati, ali na dobrom smo putu, jer je televizija otvorena za sve vrste suradnje i rado prihvaća sve naše sugestije i prijedloge kako bi poboljšali uslugu i prijenos informacija za našu publiku.

Onda je, kako se predavanje polako primicalo kraju, atmosfera bila sve usijanija i sve napetija, iz suprotnog tabora su izlazile sve otrovnije strijele, čak je odigrani živčani slom u nekoliko koraka tako uvjerio novu organiziranu grupu, da uopće nisu bili u pravu u nabranjima grešaka protiv zakona o znakovnom jeziku. Često je predavanje bilo prekinuto raznim upadima, redovito bez argumenata, iz suprotstavljenog tabora.

Nova organizirana grupa je htjela čvrstim stavovima ostati pri svojim uvjerenjima, ali ipak nisu imali puno potrebnih informacija i umijeća kako bi obranili svoja stajališta do kraja te uspješnije replicirali na mnogo upadica iz suprotstavljenog tabora. Suprotni tabor je imao jače oružje, ali su sve, začudo, ispucali na posve drugi način. Oni su prividno posjedovali više korisnih informacija, ali su, prema svojim potrebama, dijelili jedne informacije gluhim ljudima u svojim redovima, a druge os-

taloj javnosti izvan tih redova. To znači da suprotni tabor ima skriveni interes i na sve načine želi sačuvati poziciju koju su stekli dugogodišnjim vladanjem hrvatskim savezima gluhih i nagluhih, dajući svima nama na znanje da žele nastaviti na isti način.

Veliki se minus suprotstavljenom taboru bilježi zbog toga što je prijedlog zakona o znakovnom jeziku podnesen bez ikakvog znanja gluhe javnosti, te što nije bilo nikakvih konzultacija s drugim udrugama koje promiču interese gluhih i nagluhih osoba. Prijedlog zakona je doduše čista kopija slovenskog zakona o znakovnom jeziku, a slovenska javnost uopće nije zadovoljna provedbom njihovog zakona.

Zbog toga bi gluhi u Hrvatskoj morali učiti na tuđoj greški, što znači da ne smijemo dopustiti da se sve završi kao u Sloveniji. Gluhi Hrvati trebali bi se boriti da zakon o znakovnom jeziku bude donesen u našu korist i na naše zadovoljstvo, a ne da čujućí vodeći ljudi određuju i diktiraju nama gluhim kako bismo se trebali ponašati. To je smisao osnivanja gorespomenute organizirane grupe.

Ipak, na tribini se vidjela normalna početnička nervoza nove grupe ali i začuđujuće loše argumentiranje stajališta od strane suprotstavljenog tabora. Gluhi sudionik tribine je na kraju predavanja izričito pojasnio da na tribinu trebaju doći samo gluhe i nagluhe te gluhoslijepo osobe, a ne čujuće. Zato se postavlja pitanje: zašto su čujućí ljudi morali doći na tribinu i boriti se za prava gluhih? Nekoliko gluhih iz suprotstavljenog tabora je htjelo izreći svoje uvjerenje, ali to su bile već ustaljene riječi kakve se često koristilo zadnjih godina.

Gluhi Hrvati bi se trebali okrenuti

modernim i europskim uvjerenjima i boriti se za sva prava u skladu s pravima iz UN-ove studije za invalidnost. Zaključak bi bio najbolji kada bi se nova organizirana grupa i suprotni tabor pokušali ujediniti i probali napraviti kompromis. No kompromis ne smije biti napravljen nauštrb prava gluhih - jedino čujuća osoba može izaći iz kompromisa kao gubitnik. O pravima gluhih osoba se nikako ne smije pregovarati.

Oko tumača i prevoditelja znakovnog jezika lomila su se koplja: starija generacija se slaže da bi trebalo koristiti termin tumač zajedno s terminom prevoditelj, dok mlađa generacija uporno zagovara termin prevoditelj znakovnog jezika, uz argument da je tako propisano u europskim konvencijama. Pa ako tako Europa korača, zašto onda mi moramo biti različiti? Bit će da je problem u tome što još nismo ušli u Europu pa zato u vlastitom dvorištu možemo uređivati onako kako paše vladajućoj eliti (a u ovom slučaju se zna tko je vladajuća garnitura na našoj sceni gluhih ljudi).

No što će biti kada uđemo u Europu, onda ćemo sigurno morati opet mijenjati zakone. Zato je bolje da sada promijenimo zakon, da se možemo prilagoditi Europi, gdje se koristi termin prevoditelj znakovnog jezika, mada ja smatram da bi trebao biti korišten i dodatni termin tumač za gluhe osobe. Teško mi pada da se prevoditelji moraju spustiti na najnižu razinu prevođenja, pokušavajući tumačiti gluhoj osobi s mentalnim problemima što se uopće želi reći. Ponavljam, ja nisam stručna osoba što se tiče zakona o znakovnom jeziku i zato nisam mjerodavan za odabir tih termina.

Uglavnom, tribina je pokazala sve prednosti i slabosti nove organizirane grupe, a i na površinu je prividno izašao skriveni interes suprotstavljenog tabora. Je li moguć kompromis koji bi bio na korist svih nas gluhih, teško je sada reći, jer već se pod patronatom Ministarstva obitelji, branitelja i gen. solidarnosti pokušao napraviti kompromis između nove organizirane grupe i suprotstavljenog tabora tijekom Radne skupštine na izradi zakona o znakovnom jeziku, no nije došlo do usuglašavanja. Ministarstvo je stoga na kraju preuzelo cijeli prijedlog zakona i na svoju ruku će ga izraditi, onako kako oni sami znaju, a to je gore no da je to napravila bilo koja strana iz Radne skupštine kao i s tribine.

Smatra li se da je tribina bila potrebna? U ovom trenutku je svakako bila potrebna jer je bilo premalo informacija među gluhim osobama o tome da se spremalo usvojiti zakon o znakovnom jeziku, čemu sam se i ja začudio krajem prošle godine. Zato je tribina osnovana da se rasvijetli sudbina kontroverznog zakona.

Tribina je pokazala svoju svrhu i trebalo ju je organizirati i na državnoj razini, trebalo ju je organizirati u Splitu, Rijeci i u Osijeku, kako bi cijela hrvatska gluha javnost bila pravodobno informirana o prijedlogu zakona o znakovnom jeziku. Je li tribina bila važna, to su pokazali glavešine iz Dodira i iz HSSG te iz DLAN, dajući svima

nama gluhim na znanje da je tribina posve trivijalna stvar.

Suprotstavljeni tabor je došao u skoro punom sastavu i s mnogo odličnih informacija te su bili dosta uvjerljivi, no uz toliko selektivnih informacija ipak se kod njih krije skriveni interes, ali to je ustvari njihov obrazac ponašanja. Nova organizirana grupa je izdržala cijelu tu atmosferu i na taj način položila prvi ispit odlučnosti u daljnjem kretanju za ostvarenje svojih uvjerenja da svi gluhi imaju pravo na punu informaciju i na ostala prava koja se pripisuju gluhim, nagluhim i gluhoslijepim osobama.

mr. sc. Zlatko Orct

ljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanim

ZANIMLJIVOSTI O GLAZBI: KAKO GLUHI DOŽIVLJAVAJU GLAZBU – «SLUŠAJU» SLIKOM I OSJEĆAJEM

29.05.2009. u Ljubljani, u koncertnoj Gallausovoj dvorani «Cankarjev dom», moj prijatelj Goran Matijević i ja bili smo na koncertu gluhe glazbenice Evelyn Glennie iz Škotske. Možemo biti zahvalni našoj čujućoj prijateljici Željki Bosanac (bivša polaznica tečaja znakovnog jezika) koja nam je nabavila karte, znajući da mi volimo ići na koncerte.

Bili smo vidno uzbuđeni zbog toga. Prije početka koncerta bili smo u šoku, jer smo sjedili na najvišem i zadnjem redu strmog balkona pune dvorane, zbog poznatog razloga koji imaju gluhi: neugodnog osjećaja s ravnotežom, što se tiče visine. Željka nije znala za taj problem, no sve je bilo u redu i prevladali smo strah lavovski.

30

Koncert je počeo muzikom Echo (skladateljice Nine Šenk) koju je izvodio orkestar Slovenske filharmonije pod palicom dirigenta Georgea Pehlivaniana. Tu smo se ugodno iznenadili kako je koncertna dvorana akustički jaka, tako da su se izvrsno «čuli» zvukovi muzike i osjetili smo bolje strujanje vibracija tijelom, za razliku od koncertnih dvorana u Zagrebu.

Tako smo se u valovima ushićenja prepustili uživanju muzike orkestra. Na kraju te muzike uslijedio je dio koncerta koji je izvodila gluha udaraljkašica Evelyn Glennie, zajedno s orkestrom Slovenske filharmonije.

Tu ću samo spomenuti kratak životopis te gluhe perspektive glazbenice.

«Evelyn Glennie počela je gubiti sluh u osmoj godini, a s 12 godina bila je potpuno gluha. Rođena je

1965. godine u Škotskoj.

Od rane dobi uočen je njezin veliki talent za glazbu, pa u osmoj godini počinje svirati klavir, a njezin učitelj ustanovio je da ima izuzetan osjećaj za ritam. Glazbu je slušala tijelom, a ne ušima. Kad je počela gubiti sluh bila je jako ljuta. Učitelj joj je rekao da stavi dlan na bubanj i osjetiti vibracije. Tako je polako počela učiti slušati tijelom. Visoki tonovi osjećaju se u gornjem dijelu tijela, a niski u donjem. Počela je sve bolje i

dublje osjećati glazbu i uživati u novom načinu «slušanja».

Evelyn se glazbeno obrazovala na Kraljevskom koledžu u Londonu, gdje je studirala udaraljke i glasovir, a usavršavala se u Japanu i brojnim drugim zemljama. Godišnje održi više od 100 solističkih nastupa, uz najpoznatije i najbolje svjetske orkestre i dirigente. Na jednom koncertu svira više od 60 različitih udaraljkaških instrumenata, a posjeduje zbirku od 1800 udaraljki, od kojih je neke sama napravila od otpadnog materijala. Do sada je svirala na pet kontinenata, u više od 40 zemalja. Kad ide na put da bi održala koncert, sa sobom nosi 2 tone opreme.»

Naš duboki dojam o gluhoj glazbenici je da je ona vrhunski virtuoz u sviranju različitih udaraljkaških instrumenata, glasovira i bubnjeva. Svirala je muziku Michaela Daughertyja pod palicom dirigenta Georgea Pehlivaniana, koji joj je na neki način pokazao ritamski znak. Mi smo uživali u njezinom koncertu, koji smo zapravo «slušali» - doživjeli neopisive emocije koje je prenosila glazbom, osjetili vibracije i ritam te uživali u vizualnom doživljaju.

Za vrijeme koncerta nije se primjećivalo da je gluha, izvrsno je baratala udaraljkaškim instrumentima kao čujuća i pratila je sviranje pogledom na dirigenta. Nas je oduševilo i ostavilo bez riječi njezino sviranje na bubnjevima, gdje su se «čuli» i osjetili najbolji i prodorni zvukovi koji su vibrirali našim tijelom, počevši od nogu, prelijevali se po tijelu i postali muzika kroz vizualni doživljaj. Na kraju koncerta se ipak primijetilo da je gluha kad se naklonila oduševljenoj publici zbog pokreta i karaktera gluhe osobe.

Zaključak je:

Uz upornost i strast prema onome što čovjek voli te podršku okoline, talentiran čovjek može postići čuda,

pa čak i bez sluha postati vrhunski glazbenik.

«Evelyn Glennie mrzi izraz „invalid“ i smatra da je ona normalna, potpuna osoba. Kaže da ona nije osoba oštećena sluha jer je njezin sluh razvijeniji nego kod čujućih ljudi, samo što ona ne sluša ušima, već sluša na drugačiji način. Svira bosa, osjeća vibracije i koristi vid u glazbi.»

Mi često idemo na koncerte naših i stranih poznatih glazbenika, volimo «slušati» klasičnu muziku i uživamo u zvucima Bacha, Čajkovskog, Straussa, Mozarta ... kroz vizualni doživljaj glazbenih instrumenata: violine, klavira, flaute... Redovito sjedimo od 1. do 4. reda kako bi zvukovi lakše dopirali do nas.

Nedavno smo bili na koncertu violinista Stefana Milenkovića, koji je virtuozni majstor svog instrumenta, međunarodno je priznat po izuzetnoj umjetničkoj osobnosti. Njegovo sviranje muzike Paganinija na nas je ostavilo snažan dojam i uživali smo u zvucima njegove violine. Osim te muzike volimo «slušati» i druge vrste muzike: baroknu, jazz, opere, operete i osjećamo pokretljivost pojedinih vrsti glazbe. Glazba čini ugodu!

Osvrt na članke:

Između ostalog pročitala sam zanimljiv članak u ovom časopisu : «Noćni klub za gluhe u Finskoj» - od izvora: Net.hr, 12. listopada 2008.

Ne bi bilo loše da i mi u Hrvatskoj imamo takav noćni klub, pogotovo da se u tom klubu postavi vibrirajuća

platforma na plesnom podiju za gluhe. Oni bi itekako još bolje osjetili ritam i uživali «slušajući» stihove plesne pjesme koji potiču plesne pokrete. Treba potaknuti gluhe i nagluhe da se angažiraju u tom traženju zahtjeva.

Zanimljivo je da postoji glazbeni sastav bubnjara gluhih i nagluhih osoba u Portugalu.

Sastav bubnjara gluhih i nagluhih osoba

Iako ne čuju glazbu, mogu barem osjetiti njezine vibracije. U Portugalu djeluje glazbeni sastav bubnjara potpuno gluhih i nagluhih osoba. Sviraju uz pomoć dirigenta koji im na znakovnom jeziku pokazuje ritam. Za mnoge od njih to je nevjerojatno iskustvo jer nisu mogli ni zamisliti da će svirati neki instrument. Takav način izražavanja utječe na njihovu emocionalnu stabilnost i socijalizaciju.

Ružica Kežman, prof. defektolog

ZNAKOVNI JEZIK NAŠ SVAGDAŠNJI – OSVRT NA ČLANAK

Škole za gluhe u Zagrebu su, kao što svi znamo, osnovna škola Poliklinike SUVAG i osnovna i srednja škola «Slava Raškaj». Što znamo o tim školama? Znamo da SUVAG koristi verbotonalnu metodu, ima negativan stav prema korištenju znakovnog jezika i smatra da je to linija manjeg otpora. Učenje linijom manjeg otpora je prirodan, zdrav i JEDINI ispravan način učenja djece. Potpuno je perverzno i nedopustivo učiti bilo koje dijete nešto linijom «većeg» otpora. Jednom riječju – to je maltretiranje. Zar ste igdje na svijetu dijete uči čitati tako da mu se knjigu stavi naopako ili pisati tako da mu se navuče skijaška rukavica? Ovo su samo glupi primjeri, ali i sami možete zamisliti što bi značilo nekom otežati učenje.

Nije istina da škola «Slava Raškaj» koristi znakovni jezik kao primarnu metodu učenja gluhe djece. Znakovni jezik se tolerira, ali većina nastavnika ga ne poznaje dovoljno da bi mogla na djeci razumljiv način održavati nastavu. Primaran je govor, a ne znakovni jezik. Učenici međusobno komuniciraju znakovnim jezikom, većina živi u domu i tamo ga uče jedni od drugih, prvenstveno od gluhe djece gluhih roditelja.

Na pitanje je li bolji oralni ili znakovni jezik ne može se odgovoriti. To je isto kao da uspoređujemo engleski i hrvatski jezik. Svaki jezik je vrijedan. Jednako su vrijedni jezici koji imaju svoj pisani

oblik i oni koji ga nemaju. Znakovni jezik je prije pedesetak godina priznat od strane lingvista kao pravi jezik koji ima svoju gramatiku, neovisnu od gramatike oralnih jezika. Je li za pojedinu nagluhu ili poneku gluhu osobu bolji oralni ili znakovni jezik o tome ta osoba može i mora sama odlučivati.

Svaka gluha osoba, baš kao i svaka čujuća osoba, je različita, nemaju svi iste mogućnosti, sposobnosti i potrebe. Oni koji ne mogu artikulirano govoriti nisu manje vrijedni od onih koji govore. Nekim gluhi ma je oralni jezik materinski jezik, možda su u odrasloj dobi i naučili znakovni jezik, ali to je za njih drugi jezik koji nije «u potpunosti» njihov. Za većinu gluhih znakovni jezik je prvi jezik, s njim se najjednostavnije i najbolje izražavaju.

Nema razloga ni logike u crno-bijelom razmišljanju i doživljavanju te vječne bitke – govor ili znak. Svatko ima pravo na komunikaciju koja mu je najdostupnija. Nema razloga ni protiv oralne komunikacije ni protiv znakovnog jezika. Bit je u mogućnosti komuniciranja – izražavanja svojih misli, potreba, želja, ideja na drugima RAZUMLJIV način te razumijevanje onog što nam drugi govore.

Zašto se učenici «Slava Raškaj» rijetko upisuju na fakultete? Prije probira na oštećenje sluha koje se danas provodi u rodilištima roditelji bi primijetili da dijete ne čuje u prvoj ili drugoj godini, a pedijatri bi ih upućivali u SUVAG na pregled. Danas, kada se već u rodilištu provjerava sluh, nakon druge provjere dijete se opet upućuje – gdje? U SUVAG. Što

to znači? Znači da SUVAG ima mogućnost biranja djece s boljim sposobnostima, odnosno djece kod koje postoji veća vjerojatnost da će razviti govor. Manje «perspektivnu» djecu upućuju u «Slavu Raškaj».

Kod neke djece to se ne može odmah prepoznati, pa tek u četvrtom, petom razredu, nakon što nisu verbotonalnom metodom postigli nikakve rezultate, pa su praktički bez jezika, prekidaju školovanje u SUVAG-u i nastavljaju obrazovanje u «Slavi Raškaj». Treća kategorija su oni koji nakon završene osnovne škole SUVAG dolaze u srednju školu «Slava Raškaj» jer ne mogu uspjeti u redovnoj srednjoj školi. I među njima ima puno onih koji imaju izuzetno loše jezične sposobnosti, a govor im je nerazumljiv.

Naravno, znakovni jezik ne znaju, a mnogi ga i odbijaju. Dakle, ne radi se o tome da «Slava Raškaj» ima slabiju kvalitetu obrazovanja već da SUVAG, budući da ima tu mogućnost zbog provođenja audioloških pregleda, bira djecu. «Slava Raškaj» je ustanova socijalne skrbi i ne provodi nikakve medicinske preglede.

Hoće li gluha osoba naučiti razumljivo govoriti ili ne, ne ovisi o inteligenciji. Ima puno iznimno inteligentnih gluhih ljudi koji imaju nerazumljiv govor ili uopće ne žele komunicirati govorom i visoko su obrazovani. S druge strane, ako čujemo da gluha osoba «lijepo» govori, ne možemo odmah zaključiti na temelju toga da je inteligentna. Može biti izrazito tupa i ograničena!

Autorice su koreografkinje i plesačice Sandra Banić Naumovski i Selma Banich.

U predstavi pleše čak jedanaestero izvođača, a zanimljivo je kako je koreografija izgrađena na temelju znakovnoga jezika i kao takva funkcionira jednako uspješno i za osobe oštećenog sluha, kao i za ostale gledatelje koji predstavu mogu doživjeti i zvukovno. Autor glazbe je čest suradnik koreografkinja, Adam Semijalac.

Predstava je kvalitetna no možda preduga, a realizirana je u nekoliko dijelova. Prvi je izoliranje ritma kao posebne sastavnice pokreta, koja se tako izdvojena može manipulirati na različite kreativne načine.

Druga je edukativna komponenta (u tom smislu predstavu svakako treba preporučiti mladima), inventivna uporaba znakovnog jezika, odnosno metoda približavanja znakovnog jezika široj publici.

Treća i ne najmanje važna komponenta jest razbijanje predrasuda prema osobama oštećena sluha, kao onih koji nemaju sluha odnosno ritma te stoga ne mogu i ne znaju plesati. Uz pomoć vještih izvođača autorice su prezentirale upravo suprotno – osobe oštećena sluha imaju posebno razvijen osjećaj za ritam, koordinaciju tijela i mogućnost usvajanja plesnih pokreta.

*Jelena Mihelčić, KULISA.eu,
22. svibnja 2009.*

maksimalni, dakle posve isti kao i prema bilo kojoj drugoj zajednici autorskih ličnosti (ili prema samima sebi).

Ritmička »disciplina kičme«

Zbog toga predstava istražuje određenu shematičnost serijalnog pokreta, čime se obje koreografkinje bave i u samostalnim i u zajedničkim projektima, pri čemu

NOVI LIST - Kultura:

PONEDJELJAK, 25.5.2009.

UZ PREMIJERU PREDSTAVE »RITAM, ZNAKOVI I RAP« KOREOGRAFKINJE SANDRE BANIĆ NAUMOVSKI I SELME BANICH, U PRODUKCIJI UDRUGE KAZALIŠTA »DLAN«, NA ZAGREBAČKOJ SCENI KNAPP

Plus za eksperimentalni puls

Zahtjevi koreografkinja prema gluhim plesačima iz udruge »DLAN« maksimalni su i posve isti kao i prema bilo kojoj drugoj zajednici autorskih ličnosti. Šteta što ovu plesnu, svjetlosnu i glazbenu ritmologiju nećemo imati prilike vidjeti na ovogodišnjem Tjednu suvremenog plesa

Mnoga bi standardna produkcijska kuća suvremenog plesa mogla pozavidjeti udruzi gluhih osoba, po imenu DLAN, na iznimnoj posvećenosti plesača, kao i na njihovoj sposobnosti da se upuste ne samo u kompleksnu, nego i eksperimentalnu koreografiju. Krenimo od činjenice da Sandra Banić Naumovski i Selma Banich nisu koreografkinje koje bi pristale na »dobrotvorni« rad.

Njihovi su zahtjevi prema plesačima iz udruge »DLAN«

»DLAN« poklanja autoricama osobit smisao za humor, izravnost izvođačke komunikacije te užitek u okupljanju složne male zajednice, veoma zainteresirane za prijenos (i variranje) istog pokreta unutar disciplinirane grupe.

Velika pozornost poklonjena je egalitarnosti gledatelja, odnosno kroz predstavu nas vode dva »prevoditelja«: jedan je tu da klasičnom gledatelju dešifrira znakovni jezik (Dinko Vujević), drugi brine o publici koja

Na sceni su: Ana Gamilec Mažuran, Ružica Kežman, Robert Lovrić, Goran Matijević, Angel Naumovski, Milena Rašković, Branka Rašetar, Slavica Pemper Lea Starčević, Lino Ujčić i Iva Vrbos.

Glazba Adama Semijalca i svjetlo Maria Vnučeca također su važan dio produkcije. Semijalac je napravio precizno razrađenu, izvedbeno poticajnu ritmičku partituru u rasponu od funky ritmova preko klasične glazbe do rapa (čija ponavljanja zapravo vjerno prate

ferom ili »slušanjem« stvara osobita plesna smirenost, usredotočenost i parodijska numerička shematičnost.

U drugom dijelu, fokus je na fizičkom iznošenju na scenu partnerskih tijela koja simuliraju posvemašnju nemoć i neposlušnost ako im se oduzme oslonac, tako da se rukovanje »vrećama« od opuštenih ljudskih udova pretvara u burlesku nevoljkosti pa onda prisilnog pomicanja pozornicom. Sedamdesetak minuta predstave kombinira sklonost »umnažanju« određenog

se služi isključivo jezikom znakova – i to smještenoj s jedne i s druge strane rampe (Angel Naumovski). Duhovitost predstave kreće već od uvodnog predstavljanja, u kojemu saznajemo da svaki izvođač i izvođačica imaju svoje omiljene socijalne plesove ili pokrete, odnosno mikrokoreografije za tulume i noćne klubove, s time da čak i na tim razigranim mjestima ima onih koji su toliko iscrpljeni dnevnim poslom da mogu još jedino mirno stajati – plesanje ne dolazi u obzir.

studije pokreta), nikada ne upadajući u banalnost poznatih glazbenih citata, dok je Vnućec predstavi poklonio zafrikatnski svjetlosni ritam, točnije rečeno poigravanje s rekvizitom rudarskog svjetla na izvođačkom čelu, što često prerasta u gegove na temu »sad nas vidite, a sad nas više ne vidite«.

Tijelo sluša, tijelo ne sluša

Koreografske dionice mogu se ugrubo podijeliti na dva dijela: u prvome čitava izvođačka skupina, služeći se stolcima ili stojeći u vrsti, prenosi od tijela do tijela niz jednostavnih pokreta (okret glave, podizanje ruke, prebacivanje noge preko noge itsl), čijim se trans-

vokabulara pokreta i zatim gotovo jednaki zanos njegova individualnog rasipanja, kao što se i početna unificiranost izvođača u prozirnobilim (kirurškim?) uniformama vremenom pretvara u pojedinačno različitu odjeću čitavog kolorističkog spektra.

Šteta što ovu plesnu, svjetlosnu i glazbenu ritmologiju nećemo imati prilike vidjeti na ovogodišnjem Tjednu suvremenog plesa, jer su vedrina i zafrikavanje temom serijske proizvodnje u predstavi »Ritam, znakovi i rap« svakako važna preporuka za centralnu umjetničku selekciju ovih prostora.

Nataša Govedić

